

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáca-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 > — >

Negyedévre . . . 1 > 50 >

Egy hónapra . . . 60 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 > — >

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra . . . 80 >

Videkre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 > — >

Negyedévre . . . 2 > 50 >

Egy hónapra . . . 1 > — >

Egyes szám ára 4 kr

Éljen a király!

(dr. V.) Felséges urunk és királyunk ünnepet ül: születése napját tartja. Az ő ünnepe ünnep az egész országnak, melynek ő atya, uralkodója, felkent királya.

Hű népe, mely szeretettel veszi körül trónját, önkényt, őszinte szívvel vesz részt ez ünnepen. Vele együtt örvend, hogy a királyok királya fenntartotta drága életét, mely ez ország boldogulásának legfőbb talizmánja és kéri, hogy tartsa azt fenn számunkra még sokáig és halmozza el őt kegyelmeinek bőségével.

Felséges királyunk uralkodása alatt nehéz idők jöttek erre a szerencsétlen, jobb sorsra érdemes, sokat zaklatott, szegény országra. Az első évek rendkívüli nehézségeit legyőzte az ő népeit szerető atyai szíve.

Mikor Szent István koronája I. Ferencz József homlokát érintette, az ország lelkesedése nem ismert határt. Mátyás, az igazságos ideje óta nem volt oly általános, nem volt oly osztatlan az öröm, mint I. Ferencz József koronázásakor. Nem csuda.

Három századon át csak búsulni tudott e nemzet. Örülni nem volt oka. Ő Felsége koronázása lobbantotta szívében — annyi idő után először lángra az örömet, ez nyújtotta lelkének az első reménységárt.

És reményeiben nem csalatkozott. Szent István koronájának fenkölt lelkü viselője részt vett Szent István népének minden bujában, minden örömeiben. Népe is kikérte, mindig is kivette részét uralkodójának minden örömeiből, minden szomorúságából. És ez így van ma is.

Még az utolsó évek sem tudták megváltoztatni.

A korona tanácsadójának könnyelműsége, meggondolatlansága és az utolsó éveknek ebből származó áldatlan küzdelmei nehéz helyzetbe hozták királyunk atyai szívét. A döntés kedvezőtlen volt az egyik küzdőfélre, — de ez nem tántoríthatta azt meg rendületlen ragaszkodásában és hűségében a trón és a koronás király iránt.

Voltak, akik a küzdelem hevében, mikor annak lángjai a legmagasabbra csaptak, mikor a támadó fél az első csatát elvesztette, voltak — igaz kevesen, — akik elég könnyelműen be akarták vonni a küzdelembe a korona tekintélyét, a korona viselőjének nevét, személyét is. Ephemeres jellegű kísérlet maradt, melytől undorral fordult el az ország lakosságának tulnyomó nagy többsége.

Küzdőfelek, győzők és legyőzöttek között lehet, kell is lenni véleménykülönbségnek; — ennek alapján lehet, kell is folytatni — alkotmányos fegyverekkel — a küzdelmet: de nem lehet, nem szabad lennie különbségnek közöttük a korona iránt való hűségben, ragaszkodásban, odaadásban, a koronás király iránt való tiszteletben és szeretetben.

Nincs is. Tanu reá a mai ünnep. Együtt imádkozunk mindnyájan a király jólétéért, a magyar haza üdvéért, boldogságáért. Városok fényes dómjaiban és szerény falusi egyházakban felharsan az ének, s vele mindnyájan egyesülve szívből imádkozzuk:

»Áld meg országunkat, mi magyar hazánkat,

Vezéreljed jóra a mi királyunkat!«

Válság vagy fuzió.

Írta: Kaas Ivor.

Budapest, aug. 16.

Kopasz Bánffy uralkodik Magyarországon, de addig uszik a fők, míg elmerül. Az idő nincs messze, mikor a politikai szünetnek vége lesz, s a minisztérium zabolátlan működésének korlátot szab az országgyűlés. Ha Bánffy nem tud azzal előállni, hogy ime, jó' megy minden, az egyházpolitikát elintézte, a törvények végrehajtása simán folyt le, a püspöki kar segített a kormánynak a kedélyeket megnyugtató, az alsópapság megadta magát, a nép meg van elégedve s a reformoknak örül, a király bizalmával tünteti ki a minisztériumot s kívánja hogy Bánffy maradjon, a főrendek oppozíciója megtörött s a másodsorozatu új mágnások kibocsátása október előtt megtörténik, ha Bánffy utalhat a nemzetiségi politikában kivívott győzelmeire, bemutathatja deficiáttelen budgetjét s újabb szabadelvű törvényjavaslatokkal kedveskedhetik a liberális pártnak és társának, a radikális oppozíciónak: csakis ez esetben tarthatja magát. De ha ellenkezőleg az egyházpolitikai törvények végrehajtása a nép és a klérus által visszautasítatik, ha a képviselőházi ellenzék megteszi kötelességét s a kormányt visszaéléseiért felelősségre vonja, ha a főrendi ellenzék helyt áll s a vallástalanság elhárítására többséget nyer: úgy a miniszterválság még ez öszön bekövetkezik.

Nem egyéb félhivatalos ámitásnál, hogy a Bánffy-kormány állása szilárd; ellenkezőleg, hézagpótló és semmi több. Amely perczben Bánffycék nem uralkodnának a helyzeten idehaza, felülről őket nem tartja senki. Viszont, ha alulról senki nem bántja, királyunk alkotmányos felfogása szerint maradhat s el nem kergettetik. Semmi sulya szavának és egyéniségének, sefont, se lent, hanem szakadozott ellenzékünk nem elég erélyes, hogy a kormányt bukassa, a király pedig mindenekfelett nyugalmat és rendet óhajt és csak az eset-

ben válnék meg szívesen Bánffyól, ha helyébe a kiegyezési alapon álló pártok fuziójával erős és állandó kormány lenne alakítható.

A fuzió eszméje tehát újra fel fog merülni, mihelyest az országgyűlés összeül, sőt ez irányban már előzőleg folynak az eszmeeszerések. Annyiszor meghiusult ezen törekvés, hogy csak nagynehezen képzelhetjük sikerét, mert a nehézségek semmivel sem kevesebbek ma, mint voltak múlt évi decemberben. Taglaljuk ezeket. A király a nemzeti párt részvétét a kormányban csakis katonai engedelmények nélkül hajlandó elfogadni. A nemzeti párt vezetői a delegációkban a katonai kérdések feszegetésétől tartózkodtak ugyan, mondván, teljes joggal, hogy azok nem a hadsereg költségvetésének tárgyalásába s a delegációkhoz tartoznak, hanem a véderőtörvénybe és az országgyűlés elibe. Lemondani azonban a nemzeti hadsereg követeléséről egyáltalán le nem mondtak. Ez az első, s kezdettől állandó főnehézsége a kiegyezési pártok egyesülésének.

A másik a Tisza-csoport ellenszegülése. Tisza István ugyan szívesen kiegyeznék Apponyival s a személyes ellenszenvet nem is lehetnek irányadók, azonban Apponyiék a Tisza-féle kormányrendszer ellen opponáltak két évtizeden át, s ezen rendszer bukását tüzték célul; Tisza István pedig azért menne a fuzióba, hogy ezt a rendszert megmentse. Már most se a hadsereg kérdésében a nemzeti párt vívmányát el ne érjen, se a belkormányzat terén rendszerváltozást ne eszközölhessen: ez részéről teljes abdikáció volna. A taktikus Tisza István

épen a fuzió megakasztására mondotta a delegációban azt a beszédet, a hadsereg némettségének és változatlanságának fentartása mellett, melylyel a katonai és udvari körök gráciáját kereste s magát Apponyiékától különválasztotta. Így vélte megnyerhetni az osztrák katonapárt szövetségét a Tisza rendszer uralkodásának fentartására.

Fuziót a Tisza-csoport kizárásával kötni könnyebben lehetne, mint magával a Tisza-csoporttal, mert a szabadelvű pártban sok befolyásos ember nagyon óhajtja a jelen állapotok megszüntetését, a kilépettekkel és a nemzeti pártiakkal való egyesülést erős és tisztességes kormány, tekintélyes és jól vezetett parlament, becsületes választásokat, kibékítést és haladást. Ezen csoport Széll Kálmánt veszi körül sőt jelöli Magyarország miniszterelnökének. S bár maga Széll vonakodik a felelősségtől s a kényelmes semlegességet elhagyni nem szeretné, de mivel a király bizalmát is bírja s a miniszterelnökséget már kétszer visszautasította, ha Ő felsége harmadszor is megkínálná vele, nem tehetné, hogy el ne vállalja.

Van azonban egy bökkenő, tudniillik hogy a mostani képviselőházzal alkotnane-e biztos többséget, vagy sem. Mert ne felejtjük, hogy a jól szervezett Tisza-csoport oppozícióval fenyeget, a Bánffy-kormány pedig természetesen mindent elkövet, hogy kormányon maradjon, a mi csakis a jelen többség, az osztatlan szabadelvű párt megtartásával lehetséges. Ha pedig a minisztérium is, Tiszáék is a fuzió ellen foglalnak állást, akkor nincs többség, a képviselőházat fel kellene osz-

latni. Ezt a felosztást maga Bánffy akarja elkövetni a budget letárgyalása után azonnal s a választásokat márczius hóra tervezi. De hogy kap-e rá meghatalmazást, az a jövődó titka. Tiszáék biznak hozzá hogy számára ezt megszerzik, a szabadelvű pártnak, mint az Ausztriával való kiegyezés egyetlen megbízható és királyhű pártjának megmentésére és megerősítésére szolgáló eszközt. Így adják ők ezt elő a királynak Fejérváry, Jósika és Pápay közvetítésével. Természetesen a hadsereg kérdése döntő szerepet játszik ebben is.

A személyes akadályok sorába sorozzuk Szapáry Gyula gróf és a pártönkivüliek állapotját is. Ezek leginkább akarják s ők tüzték ki a fuziót. Hivatva volnának a pártok közt közbenjárni, ha a szabadelvű párt nem uralkodnék a legerősebb ellenszenv irántuk, az egyházpolitika miatt. E férfiak mind azért léptek ki a kormánypártból, mert helytelenítik a polgári házasságot, a vallástalanságot és az egyházpolitikai radikalizmust, a szabadelvű fuziónisták pedig mindent megszavaztak s a legmelegebben pártolták Wekerlét és Szilágyit. Ők most is ehhez ragaszkodnak, a végrehajtást követelik, a revizióról hallani sem akarnak s úgy képzelik a fuziót, hogy az Apponyiék a törvények életbeléptetése után azért lehetséges, mert február 22-iki beszédében maga Apponyi akként nyilatkozott, hogy a szentesített törvények elleni izgatását helyteleníté. A prédát akarják biztonságba helyezni s a jóhiszemű Apponyit erre felhasználni, hogy az egyházpolitikai ellenzék a nemzeti párt kormányralépésével meggyöngítsék. Vannak a nemzeti pártban férfiak, kik erre haj-

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Évfordulón.*

*Kuszált soroknak bánatos hangjától
Kifáradtan hogy elmélázgatom
Elöttem állasz bútorított sziveddel
S nehéz sóhajjal csüggéd ajkadon.
Mint ősi tölgy, mely nagy idők tanuja —
Mégfosztva áll egy nagy vihar után;
Ugy látlak én e messze távolomból
Csüggéd ajakkal édes jó anyám!*

*Elöttem állsz szép hófehér hajaddal
Arcodra írva sulyos bánatod.
Mezed sötét, mint fergeteg ha készül
Mely eltakarja a fényes napot
S mit két kezddel szivedhez szorítasz
Sárgult papírlap semmi más egyébb —
De üdvünk, még is felragyogna véle
Ha élő arcza ránk mosolygna még!*

*Zúgó vihar volt vészes fergeteggel
Letört a tölgynek koronás feje,
A szent természet büvös csalogánya
Könnyet fakasztó dallal volt tele.
Vihar, vihar volt, zúgó rémes éjjel
Midőn a porba hűltött csillagunk
A hold is messze messze tünt az égről
Komor, sötét volt gyaszt hozó napunk.*

* Mutatóny szerzőnek sajtó alatt levő s legközelebb megjelenő Vándorutonc című kötetéből.

*S te ott jártál a rémes éjszakába
Zokogva vesztett édened fölött
Kihalt szivednek érzem világba
A méla bu lett gyász szín köntösöd.
S így látlak én már hosszú évek óta
Te annyi kínos álmom részese . . .
Könnyet fakaszt az erdő csalogánya
Letört a tölgynek koronás feje!*

*A szálló napnak bíbor szín sugára
Mind lejjebb száll a kék hegyek felett.
Alkony borul lassan az őszi tájra
S homályos lesz a bércezes rengeteg.
Az ég kárpilján fellünnnek s ragyognak
A milliárdnyi fényes tűz szemek.
A mindenség a természet elszunnyad
Csak én virrasztok s véled könnyezek.*

Tompa Kálmán.

A jóbarátok.

— A „Tiszántul“ eredeti tárczája. —

Írta: Kines István.

Nem szeretem, mikor valaki tulságosan sokat filozofál. Abban a sok évődésben úgy elvesz a reális élet, mint sok baba között a gyerek.

Pedig hát a bölcselkedés sok embernek a bogara.

Hogy többet ne említsek. Hajmás Gellért is színes-szintelen az ilyen metafizikai kérdésekben köszörüli az esztét.

Legutóbb a barátság fogalmába botlott. Addig csürte, addig csavarta, míg végtére kihozta azt a szentenciát, hogy mai napság nincs is voltaképpen barátság s a mi van is, az is csak érdekszővetség, cziinkosság, opportunizmus.

Brr! fájni kezdtem attól a sok terminus technikustól. Ez a sivár szeptecizmus éppen úgy hatott rám, akár egy sajtár jeges vízzel öntöttek volna nyakom.

Kezdtém Hajmás uramnak — ellentmondani. —

És annak csak az kellett.

Mindjárt előszedte összes argumentumait. Beszélt az emberről, mint társas lényről; a lélekről, mely olyan mint a tubula rasa: fogékony minden benyomás iránt. De miután korunk az önérdek kora, azért a lélekben is az önzés dominál legjobban.

Mert hát tessék csak egy példát fölvenni.

Manapság a koldusnak, a szerencsétlennek alig akad barátja. Azért találta ki a klasszikus nemzet azt a közmondást: Mig jól megí sorod, sok is lesz a barátod.

De hát barátok ezek se barátok. Szívesen kérnek, ritkán adnak. Sokat ígérnek, keveset tartanak.

A fejem zugott ebbe a sok okoskodásba. Kerestem argumentumot ad hominem.

— Mondja csak hát, Hajmás uram, ilyenformán önnek se lehetne barátja?

— Aztán ki volna az, kire ez az elnevezés valóban ráillene? — Kérdezte egészen komolyan.

landók. A pártonkívüliek azonban részint meggyőződésből, részint választóik iránti tekintetből az egyházpolitikai törvények káros hatását a szentesítés után éppugy vallják, mint annakelőtte beszédeikben vallották. S ezek a revíziótól nem idegenkednek. Hogyan fuzionáljanak tehát e jó keresztények a pogány liberálisokkal?

Fuzió revízióval, vagy revízió nélkül? Revízióval nem fogadják el Széll Kálmán, Fabinyi, Wekerle. Revízió nélkül nem fogadják el Szapáry, Péchy, Asbóth, Andreánszky, Pongrácz s a többi.

A kísérlet mégis meg fog tétetni. De már most nagyon kíváncsiak vagyunk két dologra: Apponyi beszédére, szeptember végén, Jászberényben és Széll Kálmán kilátásba helyezett nagy beszédére az általános budgetvitánál.

Ha a fuzió elmarad, mi lesz akkor? Bánffy örökre? Addig uszik a tök a vizen, míg elmerül. A skartban ott fekszik Csáky és Szilágyi, mint skiz és huszon-egyed. A pagát, Tisza István, apja kezében van. Ha leteszi a tökfelsőt és felveszi a skartot, tuletroát mond s ez volna a Csáky-kabinet. Erre is gondolnak, kik a Bánffy miniszterelnökségében nem hisznek. Mert beállhat a válság a parlamenten kívüli események folytán és ez a legvalószínűbb. Persze ez esetben a megoldást előre tudni nem lehet. De harmadszor a király aligha fogja a szabadelyűtek monopóliumát biztosítani. A bizonytalan válság csak az igazi válság.

Ezt a választási összeírások miatt és a megyei tisztújítás előtt felidézni minden komoly ellenzéki pártnak ösztöne és kötelessége parancsolja. Ha összefognának, az ostromot a Bánffy-kormány ki nem

állja. A képviselőházi ellenzéki pártokban bizni azonban megszűntem. Előidézhetik a főrendek is, ha az egyházpolitikai ellenzék többségét megtartotta és szavazatait behozni képes. Ez szívósabb párt, mint az elerjedt képviselőházi opposíció, Azonban az udvar akaratának meghódol, s mivel a király minden áron szabadulni szeretne az egyházpolitikától, nagyon kétes, hogy a főrendek újra leszavazzák-e a kormányt vagy sem.

A harmadik és főtenyező ezuttal nem az országgyűlés, hanem — a nép. Minden azon fordul meg, hogy minő magatartást követnek Magyarország keresztény polgárai most és októbertől kezdve a decemberi törvények megkísérlett végrehajtásával szemben. Mint kezdettől fogva ellenzője a hitrombolásnak, s mivel a revízió követeléséhez ragaszkodom, óhajtom, hogy a nép akaratát megnyilatkozzék. Minden törvényes eszközzel tiltakozzék a kormány egyházpolitikája ellen, védekezzen a hatóságok kényszere ellen és követelje a revíziót hangosan, népgyűléseken, község-házán, megyegyűléseken, képviselőválasztásoknál. Ez a mozgalom a legveszedelmesebb valamennyi között a Bánffy-kormányra nézve. Tudja ő ezt és ezért üldözi a néppártot. Ez pedig szervezkedik országszerte, s küldi szét röpiratait és felhívásait. Ha megmozdul a föld, a szabadelyű párt tornya is ledől. És leesik a torony tetejéről a beszterczanaszói szelkakas.

Kérelem a választó közönséghez!

Budapest, aug. 15.

Midőn a választók névjegyzéke július hónapban közszemlére kitétetett, általános volt a panasza, hogy a kataszteri birtokívek másolatát a

körjegyzők megtagadták az illető felektől, különösen ott, ahol a választókat tömegesen hagyták ki, azt mondván a több százra menő felszólamlónak, hogy oly rövid idő alatt annyi kataszteri birtokívet a legjobb akarat mellett se képesek kiállítani. Így történt, hogy igen sok helyen nem tudván beszerezni a kataszteri birtokívek másolatait, az illetők csupán adókönyvecskéiket csatolták a felszólamlási beadványukhoz.

Nem lehetetlen, hogy egyes központi választmányok azon ürügy alatt, hogy a beadványokban nincs kellőképp igazolva az úrbéri értelemben vett negyed telek létezése, visszafogják utasítani a reklamációkat. Hogy tehát az ily visszautasított reklamációkat majd a magyar kir. kuriához felebbeshessük, kívánatos, hogy a központi választmányoknak a reklamációkra adandó válaszait, határozatait be nem várva, már most e napokban szerezzük meg a szükséges kataszteri birtokíveket, nehogy a jegyzők akkor, mikor azokat felebbezésekhez csatolnunk kell, ismét az idő rövidségére hivatkozván, megtagadják azok kiállítását.

Arra is jó lesz figyelni, hogy midőn a központi választmányok a tömeges felszólamlásokat tárgyalni fogják, ezen fontos ügyön gyorsan át ne surranjanak. E végből tanácsos, hogy az érdekeltek minden egyes megyében kérjenek meg valakit, a központi választmányi tagok közül, hogy az a felszólamlók ügyét magáévá téve, érdekükben ott szót emeljen.

Hogy azonban ezt az illető sikerrel tehesse meg, szükséges, hogy a felszólamlási esetek számáról, tárgyáról és indokairól már eleve értesíttessék, szóval, hogy mind az közöltessék vele, a mit a dologra vonatkozólag tudnia kell.

S mert értesüléseink szerint a legnagyobb mérvű szavazat elközbások Árva, Liptó, Nyitra, Pozsony és Trencsénmegyékben történtek, van szerencsénk az érdekelteknek szives figyelmét Árva megyében Zmeskál Zoltán nagybirtokos (lakása: Lestyén, u. p. Alsó-Kubin), Liptó-megyében Rakovszky István es. és kir. kamarás (lakása: Nagy-Selmecz), Nyitra megyében Markovits János papnöveldei kormányzó (lakása: Nyitra), Pozsony megyében Dr. Otcoska Károly

vett körül, s meritett mindkettőnket édes ábrándozásba.

Mulatóhely mellett mentünk el. Önkénytelen megállottunk. A cigány hegedője halkán sirta el bánatos nótáit s a vendégek mégis rá se figyeltek.

Az utóbbiak között volt Kondor Balázs is.

Hajmás Gellért egy pillantást vetett rám s abban a tekintetben annyi szarkarmus laktott, hogy megborzadtam tőle. Ez az ember rettenetes teremtés! Soha se hittem volna, hogy az a pesszimista theoria az életben úgy beváltsa magát.

Kondor Balázs tehát nem jött a kitűzött órára — mert szivességre kérték, mely bár pénzét nem igen kóstálta volna, csak ingyen dologgal, meg fáradtsággal lett volna összekötve, inkább kimenté magát.

S ki is mentette elmaradását. Egy bátyját várta egész délután, az foglalta le minden idejét.

El kellett hinnünk neki. Két hét múlva az utcán találkoztunk Kondor Balázsszal. Megszólítja Hajmást:

— Ha otthon lesz, ugy délután megkerülök, barátom egy szóra.

— Isten hozzon — volt a válasz.

És Hajmás Gellért délután megint fogta a botját. Meg nem állhattam, hogy ne kérdezzem tőle:

— Hát Kondor Balázs ma is lóvá tesz ígéretével minket?

— Dehogyan tesz.

— Há akkor mért nem várjuk be?

retet oltárára is hozhatunk áldozatot. Rád, barátom, bizonyosan számítok. Délután két órára elvárlak, különben figyelmen kívül kellene hagynunk. Nos?

— Minden biztonnal beálltok, ha csak valami közbe nem jön — sietett Kondor válaszolni s nemsokára távozott.

Tehát délután két órákor! S különös! Délután két órákor Hajmás Gellért fogta a botját s azt mondta nekem.

— Jerünk sétálni! Ebéd után jól esik egyet szivarozni a szabadban.

Csudálkozva tekintetem rá. Ez az ember bizonyosan elfeledte már, mit délelőtt határozott. Észébe kellett juttatnom, hogy két órákor okvetlen otthon kell lennie.

— Ugyan miért kellene? kérdezte ő egész naivitással.

— Miért? Hát azért, mert konferencia lesz.

— Dehogyan lesz.

— Az égettek ügyében.

— Hiszen tűz se volt az utolsó két hónap alatt az egész országban: hogy lenne égett!

— De hát akkor mit bolondítja hozzánk délutánra Kondor Balázst?

— Mert bizonyítékkal akartam szolgálni arra nézve, mennyit lehet manapság egy önzetlen jóbarát ígéretére adni.

— Vagy úgy — volt minden válaszom s én is botom után nyultam.

Szépen elszármaztunk hazulról.

A poros utcákról letérve a zöldbe sietünk. Nyiló hársak alatt vitt az út. Illattenger

— Kicsoda? — szörnyűködtem én — hiszen csak nem számlálhatom el a fél vármegyét!

— De hát teszem mégis?

— No hát teszem Kondor Balázs. Jobban csak nem mutathatja ki a ragaszkodását senki sem, mint ő.

Hajmás Gellért azt mondta rá, hogy,

— Hm.

Ennek a szónak vagy nem ismerem még teljesen az értelmét, vagy pedig százfélét is érthetni alatta. Most is azt vettem ki belőle, hogy semmit sem értek, mit Hajmás uram vele mondani akart.

Pedig hát nem folytattuk. Itt megszakadt a filozófálás, anélkül hogy dűlőre jutottunk volna.

Pár nap telhetett bele ebbe a párbeszédbe s Kondor Balázs meglátogatott bennünket. Jókedvű uri ember, maga a megtestesült ragaszkodás és szivesség.

Tűesköt bogarat összehordtunk. Beszélünk mindenről s a végén Hajmás különös tárgyat pendített meg.

Rátért a minapi tűzvészekre, melyek annyi virágzó községet változtatott romhalommá. Megemlítette, hogy a társadalom könyöradományok révén akar segélyére sietni szegény koldusbotra juttatott embereknek. S a gyűjtő bizottság elnökévé őt tették meg. De miután az elnök buzgó gyűjtők nélkül bizony semmire se megy, azért szándéka volna délután az egész bizottságot megalakítani.

— Jóformán munka vár ránk elismerés nélkül — fejezte be szavait — de hát a sze-

ügyvéd (lakása Pozsony), Trenesén megyében Dr. Teszelszky József plébános (lakása: Nagy-Bicse), urakra felhívni, mint olyanokra, kikhez az imént említett információt illetőleg a felek bizalommal fordulhatnak.

Budapest, 1895. évi aug. 16-án.

A „Néppárt” orsz. központi irodája,
Budapest, VI. Podmaniczky-utca 8. sz.

Lapszemle.

Budapest, 1895. aug. 17.

A »Magyar Állam« »Kedvtelések« című vezércikkében, a jelen állapot szerint a magyar katolikus egyház háromféle híveit különbözteti meg. Először azokat, kik az egyházpolitika felvetésével nyíltan s örömmel jönnének az ellenséges táborba, ezek a cizmetes katolikusok. Másodszor azokat, kik épen olyan nyíltan tesznek bizonyosságot a mellett, hogy az egyháznak meg nem tántorodott híhű fiait, ezek a militia militans. Harmadszor azokat, kik hozzánk tartozóknak mondják magukat, de a liberálisizmussal is kacérkodnak, ezek a bibliai emlékü fehérré festett koporsók. Ez a legveszedelmesebb elem, mert a jótékony visszahatású mozgalom reá nézve pusztán kedvtelési jelleggel bír, melyre ajkbigyesztve s szánandó mosolylyal tekint. Különböztet a szabadelyű radikalizmus támadásainak haszna az is, hogy megismerjük egymást, mert nincs veszedelmesebb a beelenségnél, melyet vagy megtéríteni vagy sorainkból kiűzni kell.

A »Hazánk« »A deficit örvényében« című alatti igen jellemzően és számadatokra mutatva oda konkludál, hogy pénzügyminiszterünk kimutatása nem tekinthető egyébnek, mint a csőd bejelentésének mert oly óriási deficitben uszkálunk, melyhez kézzel fogható évtizedek óta nem volt. Ezen esőben látja pénzügyi politikánk történetét Wekerlétől egész Lukácsig, melynek szűkítésére elfogadható okot találni nem lehet.

A »Magyarország« a Martinovich-ünnep betiltásáról vezércikkhez. Párhuzamba állítja az eszéki esetet, hol a magyar nyelvet inzultálták továbbá a nemzetiségi kongresszust, melyet megengedtek, végre a kérdésben forgó ünnepet, melyet a budapesti rendőrség betiltott. Hangsúlyozza, hogy megtűrünk mi mindent, horvát irredentát, pánszlávizmust, dákóromán és szociáldemokrata izgalmakat, mindent, amivel gyarló az állami hatóság megbirkózni, de pihentetett ereje egész brutalitásával veti magát

— Mert nagyon is tártok tőle, hogy ma eljön.

— Nem értem.

— Pedig a dolog igen egyszerű. Holnap egy váltója esedékes és másoktól hallottam, hogy velem akarná tovább zsirátatni. Hát most már érted?

Elhallgattam. Hajmás Gellértnek igaza lehet, hogy manapság lámpással kell keresni világos nappal az önzetlen barátot. Csak az a kérdés jutott eszembe, hát voltaképpen van-e joga a miatt panaszkodnia? Milyen jóbarát válnék ő belőle? Rosz néven veszi egy másiktól, ha kérését nem teljesíti — hanem ha az a másik jön valami kéreccsel, akkor meg ő szintén ninesen otthon.

Rövid reflexziómnak végleges eredményét egy szentenciában állapítottam meg. S az úgy hangzik:

— Egyik tizenkilenc, — a másik egy hján husz.

S azóta még jobban meggyűlöltem a filozofáló kritikusokat.

Apróság.

Egyoldalú képzés. — Könyvvezető: »Azt hiszem hogy a legjobb cégektől nyert bizonyítványaim eléggé ajánlanak.« — Kereskedő: Nem szolgált még bukott ezégnél? — Könyvvezető: Nem uram. — Kereskedő: No lássa akkor nem alkalmazhatom, mert csak be fogja látni, hogy a mai világban, a hol minden eshetőséggel számolni kell, ily egyoldalú képzésű embert nem használhatok.

a hatalom a polgári öntudat minden oly megnyilatkozására, mely jogos és törvényes keretekben igyekszik célját elérni. Még az kell hozzá, hogy Bánffy és Perczel belevigyen a rendőrállam teljes sodrába.

A »Pesti Napló« valósággal örületes düh-hel ront a néppártnak azért, mert ez kimerte adni ismeretes röpiratát, programjának népies magyarázását. »Czinkostárs« »maszlag« »méreg« »rongy« s más ilyen liberális szótárból került szavak csak úgy hemzsegnek benne. Legjobban neki ront a »Hazánk«-nak, mert ez néhány hét óta kihagyja lapszemléjéből a »Pesti Napló«-t. Nem is veszté miatta a lapszemle teljessége semmit. Nem hisszük, hogy valaki reklamálta volna.

A »Budapesti Hírlap« »Egyházpolitika az életben« című alatti a többek között az alábbi felette érdekes dolgokat írja.

Minél többször vergődünk keresztül az állami anyakönyvvezetésre vonatkozó utasítások utvesztőin, annál bizonyosabbá válik előttünk az, hogy ez új intézmény csak sok és nehéz küzdelmek árán lesz életbeléptethető és céljának megfelelően fönttartható.

Az egész apparátus annyira bonyolult, a szem előtt tartandó alakosságok s a nyomokban járó tömördek írásbeli munka a felekre oly sok alkalmatlansággal, költséggel és idővesztéssel, az anyakönyveket vezető egyénekre pedig oly súlyos teherrel és felelőséggel fog jární amelyre sem azok, kik ezt az intézményt kezdték, sem azok, kik a törvényt megszavazták és talán legkevésbé azok, kik végre fogják hajtani, nem voltak elkészülve, szóval az erre vonatkozó törvény végrehajtásnak következményei minden sötét látást kerülve nem nagyon biztatók.

A »Nemzeti Ujság« »Büntetőjogi értelmelenség« címe alatt arról vezércikkhez, hogy Erdély igazságügyminiszter, felhivatalos jelentések szerint az országbírókat rendeltileg utasítani akarja, hogy nagyobb bűnperekben időről időre, például minden két évben egyszer tegyenek alkalmas intézkedést az elévülés megszakítására. Nyilvánvaló az indok (a postkiszli ügy), melynél fogva ezt a rendeletet tervezi. De hát az e fölötti felháborodásnak nem a törvény rendelkezései ellen kell irányulnia, hanem azon közegek ellen, kiknek hivatása a kinyomozás. Ha az elévülés nem szükséges vagy káros, tessék ellene törvényjavaslatot előterjeszteni, de míg az elévülés élő jogszabály, azt rendelettel kijátszani nem lehet. De az ismeretlen tettesek elleni időnkénti valamelyes intézkedés egyszersmind a legnagyobb kriminalisztikus értelmelenség. Az igazságügyminiszternek sejtelmé sincs az elévülés igazi motívumáról, különben hasztalan szuggerrálták volna neki a szóban forgó rendeletet.

A »Nemzet« »Államháztartásuk« felirattal vezércikkhez. Természetesen a pénzügyminiszternek a folyó év második negyedéről szóló pénztári kimutatásról (s benne a deficitről) van szó. Valódi virtuozitással tárgyalja ezt s temérdek de — jóllehet ugyan — s több effélen keresztül botorkálva, végül iparkodik magát és az országot azzal megvigasztalni, hogy majd az év végéig az a kis esökkenés (majdnem 20 millióeska) el fog enyészni, s a pénzügyi eredmény ennek az évről a végén sem fog visszamaradni az előző évhez képest.

»Pesti Hírlap« »Keleti misszióknak« című vezércikkében külügyi politikánkat kifogásolja s azt olybá tünteti fel, mintha a berlini konferencia által reánk ruházott missziót Oroszországnak akarnók átengedni. Azt fejtegeti, hogy Károly király ischli utazása nem volt őszinte, mert majdnem ugyanazon időbe Urechiu is utra kelt és Magyarország ellen izgatott. Majd azt mondja, hogy a hivatalos Románia irántunk ugyan jóindulattal viseltetik, de csak látszólag, tényleg azonban ugyanazon elveket valja, mint a kultur liga s így ha a kormány hozzánk esatlakozni is akarna, az utolsó perczben ezt még sem tehetné.

»Magyar Hírlap« »Apadnak bevételünk« cikkében a felette kedvezőtlen pénzügyi helyzettel foglalkozik és a lehető legnagyobb aggodalmakkal van eltelve a jövő iránt. Ha egy két évben talán elemi csapás sulyt bennünket,

helyzetünket kétségbeejtőnek jövendőli. Ép ezért azt tanácsolja a kormánynak, hogy kezdeményezzen egy jó pénzügyi politikát, egyensúlyozza a visszaesést, ha tudja, annyival is inkább mivel Wekerle örökségét átvette, ha tehát a reformokat megvalósította, rendezze a pénzügyi viszonyokat is.

»Egyetértés« »Ferdinánd diadala« című vezércikkében gunyos hangon emlékezik meg Bulgáriáról és Ferdinánd fejedelemről azt mondja: hogy utóbbi, mint győző tért vissza Szófiába, hol a legnagyobb lelkesedéssel fogadták; ez a lelkesedés azonban nem neki, hanem Oroszországnak szólt, mit Ferdinánd csak később fog megtudni, ha az oroszok Bulgáriát már egészen megnyerték s midőn majd vele is ép oly röviden fognak elbánni, mint a hogy Battenberg Sándorral elbántak. Oroszország térhódítása különben külügyi kormányunk körében nem kevés nyugtalanságot idézett elő s ezért Goluchowszky most az orosz hódítás elensúlyozásán dolgozik.

Gondolatok az agrár-szocializmusról.

III.

Első sorban és sürgősen az állami birtokok betelepítését kell megindítani és pedig ezen alapítandó községek inkább nagyobbak legyenek, hogy a közterheket könnyebben viselhesék. — de 300 családon alól, egynek sem szabad lenni.

A sik földön telepíttessenek a sik földről valók, a hegyes vidékeken a hegyekhez szokott népek és ha lehet Erdélyben minél több helyen a szorgalmatos és hazafias székelyek.

Adjon az állam minden erőteljes munkás családnak, melynek annyi vagyona van, hogy két igás jószágot a hozzá való gazdasági eszközökkel ki tud állítani, és első évben elegendő vetőmaggal rendelkezik, családonként 10 hold földet és 1 hold belseiséget, hová házat és gazdasági épületet emelhet magának a telepes, melyet építsen önszorgalmából és erejéből mindenki, csupán az anyagok beszerzésénél adjon némi kedvezményt az állam.

A középületeket építtesse fel az állam egyszerűen és szilárdan, és ezek építkezési költségei adassanak a föld árához, és így mindenki a reá eső részt földje árával fizesse ki 100 esztendő alatt, úgy hogy csak a második évben vegye kezdetét a törlesztés, amikor már saját szorgalma gyümölcséből teheti azt a telepes.

Ezen földet 100 esztendeig nem terhelheti meg senki, s nem adhatja el a család, mert addig állami tulajdont képez.

Ha valamelyik korhely és hanyag s nem törleszt rendesen, attól a föld elveendő és szorgalmatosabbnak adandó.

Igy a mezei munkással túlnépes községek lakossága megritkul, az otthon maradt kevesebb munkás kéz állandóbb és huzamosabb munkára tehet szert ha dolgozni akar.

Ha már minden túlnépes község felesleges munkás népe el lesz telepítve, — azontúl is minden tíz évben ki kell telepíteni a felesleges lakosságot hogy ismét megélhetési zavar ne álljon elő, — hiszen van még Magyarországon föld elég.

Az így kitelepített községek előljárósága oda törekedjék, hogy a hon maradt munkás népet oda bírja, miszerint legalább egy kis házikót szerezzen a községben, melyhez az állam és község nyújtson segédkezet!

A telepítésnél mindenkor oda kell törekedni, hogy a telepesek egy vallásúak legyenek.

Továbbá be kell hozni mielőbb azt a törvényt, mely osztályonként megállapítja a föld-minimumot.

E közben a belügyminiszter a közigazgatási közegekkel indítsa meg a kötelező mozgalmat országszerte, az alább részletezendő községi takarékmagtárak s az avval egybekapcsolt különböző jótékony községi intézmények létesítésére nézve.

A takaréki magtár alapját képezze az első hat évben keresztül minden 100 lélek után haszonbérlet 1 hold föld, melyet szántsanak fel a jószág tartó községi lakosok és arassák le a

➡ Folytatás a mellékleten. ➡

jószágnélküli lakosok közös erővel ingyen, melyhez az első évi vető magot a községi adakozásokból gyűjtsek.

Mint hogy a pusztai birtokok közigazgatásilag a legközelebbi községhez tartoznak, s így esetleg a pusztai cselédség árvái, özvegyei és munkaképtelenjei is ezen község jótékonyására vannak utalva, feltehető, hogy a szükséges földet és némi vetőmagot a takarékmagtár részére, a pusztai birtokosok nagyobb részben megadják, ha arra felkértek s így a még hiányzó részét kellene a községi lakosságának előállítani oly formán, hogy minden 100 lélek utáni 1 hold föld termése, évenként mint gabona általa kezeltenék akként, hogy minden esztendőben a tél folytán és tavasz kezdetén, mindenkor az egyén becsületességére és családtagjai tekintetbe vételéhez mértén, két becsületes munkástársra jótállása mellett kölcsöngabona adassék, melyet ötös perzentjével együtt minden esztendőben ősszel, a községi takarékmagtárba beadni köteles legyen.

Az első hat esztendőben már összegyűlt a mint a rovatos kimutatás igazolja, akkora gabona tőke, hogy tovább a bérelt földre nem leend szükség, mert 20 év alatt már a kamatokkal együtt meglesz minden lélek után számítva az 50 liter gabona tőke, mely még az esetben is elegendő a lakosság első szükségleteinek fedezésére, ha netalán a községet valami elemi csapás érné, — sőt a 7-ik évtől kezdve már a községi árvák, özvegyek és munkaképtelenek részére, mint segélyt is adhat minden 100 lélekszám után 50 liter gabonát és a községi árva és munkaképtelenek részére a községi epreskertbe építendő házra is megkezdte a gyűjtést s azt 20 év alatt évenként kamatoztatva odaemeli, hogy a községi igazságot és gyalogelő segítségével, a szegény- és árvaházat felépítheti.

A községi epreskert mindenütt a község végén hagyandó ki, ha pedig nem úgy volna valahol, szakítsák azt ki éppen a község mellett és már a husz év kezdetén ültessék be oly gyümölcsmagokkal, minő a község határán tenyész és azt a községi tanító, az iskolás gyermekeket oktatva, nemes galyakkal oltsa és szemezze be, hogy így a kis gyermekek a fa ápolását és nemesítését megkedveljék és tanulják: az árok partokon, a községi tereken és utcák mentén mindenütt eperfákat ültessenek, hogy a felépítendő szegény és árvaházban elhelyezettek és az iskolába járó gyermekek a selyembogár tenyésztést megkeddhessék.

Midőn a községi munkaképtelenek és árva gyermekek azon épületbe elhelyeztetnek, élelmükre ad a községi takarékmagtár gabonát ruházatukat pedig beszeszerzik nagyobb részt abból, hogy itten méheket tenyésztenek, selyem bogarat tartanak, gyékény, kas, kosár ésszalma kalapot fonnak, melynek árából nagyobb részt ruházódhatnak; az öregek pedig emellett az árva gyermekekre felügyelnek s azokat ápolják és munkára szoktatják, hogy onnét kikerülve, hasznos, munkás emberek váljanak belőlök.

A nyomoruság tanyájáról.

— Az éhező család sorsa. —

A „Tiszantul“ tegnap néhány sorban közölte azt a megrendítő hírt, hogy a Nagypéce-utcán a Szerediné házában egy elhagyott család az éhséggel küzd és csak a szegény sorsu jó szomszédok igyekeznek őket megmenteni az éhhaláltól.

Tudósítónk felkereste a nyomoruság tanyáját és a szerencsétlen család sorsáról a következőket írja:

A Nagypéce-utca alsó részében egy kis alacsony, földes szobácskában, melynek még konyhája sincsen, húzódott meg pár hónappal ezelőtt Farkas Zsigmond csizmadia feleségével és három apró gyermekével.

A férj, ki különben is mellbeteg volt, csakhamar az ágyba került és néhány heti szenvedés után kivitték a temetőbe, ahol nem fáj semmi. A feleség átörökölte a férje betegségét és dacára annak, hogy alig bírta magát, nap-számra járt, mert az éhes gyermekeknek adni kellett, ha egyebet nem, legalább kenyeret és egyszer-másszor egy kis főtt ételt is.

A szerető anyának buzgósgát, hogy véres verejtékével táplálja kicsinyeit, tönkretette az összetört, elgyengült fizikum és egy reggel hiába sirtak az apróságok, a mamácska nem tudott felkelni az ágyból.

Nem volt aki megmosdassa őket, de az sem volt, aki enni adjon, aki az enni valót összehordja abba a kis nyomoruságos fészekbe, mely épen elég arra, hogy az ember bőrig ne ázzék és télen meg ne vegye az isten hidege.

A szomszédok figyelmessé lettek a gyermekek sirására és anyagi helyzetükhöz képest igyekeztek enyhíteni az elhagyottak sorsán.

Hol az egyik, hol a másik főzött egy-egy fazék paszulyt és azzal táplálkoztak egy darabig a gyerekek, A szegény asszonynak is került olykor-olykor egy kis husleves, melyet csak részben tudott elfogyasztani, mert keserű lett attól a bánatos könnyektől, amelyek behullottak az ő megtört szeméből.

Ilyen viszonyok között várták nap mint nap a javulást; a javulást, melyet a jólelkű orvos ígértett is mindennap, pedig ő maga is kétségbeesett a szegény asszony gyógyíthatatlan betegsége miatt.

Ezalatt kifogyott a párna alól az utolsó 20 filléres is; a jó szomszédok is kezdtek belefáradni a nemesszivűség gyakorlásába és az elhagyott anya, mikor egyszer-egyszer erősebb rohammal jelentkezett nála a fuldoklás, szeretett volna meghalni, sőt fohászkodni akart az istenhez, hogy szólítsa magához...

A fohász közben elcsuklott a szava, rátekinített három apró gyermekére és zokogva vonta vissza kérelmét, fohászadását:

— Édes jó istenem, gyógyíts meg anyyira, hogy támasz nélküli, apátlan gyermekeimet felnevelhessem...

Tegnap jobbra fordult a sorsuk.

Délelőtt tíz órakor egy barna uri ember tudakozódott utánuk. Bement az udvarra és kérdezte, hol lakik az a szerencsétlen család? Megmutatták neki.

Az intelligens uri ember meghajlott az ajtóban, hogy bejuthasson hozzájuk, mert nagyon alacsony az ajtó. Köszönt, levette a kalapját, szétnézett. A vaczkon ültek a sovány, halvány képű gyermekek és bámultak a nagyságos urra, mintha kérdeznék, hogy mert ide bejön a jómód.

Az uri ember szeméből néhány könnyesepet törült ki és azt mondta:

— Ugy van, ahogy leírták az ujságban... Addig is, míg a további segély érkezik, itt van egy pár forint. Ki volt? Nem tudja senki; nem kérdezték, ő nem mondta, de annyi bizonyos, hogy jó lélek volt.

Azután jött a kezelőorvos: dr. B. M., ő is el volt érzékenyülve a hír olvasása után és megajándékozta a nyomorgó családot. Régióta kezelte a beteget, de nem volt tudomása róla, hogy éheznek; persze azt szegélyték volna azok a doktornak elpanaszolni.

Dél felé a rendőrkapitány megbízottja hozott a szegény asszonynak öt forintot és ami a sötétségbe a legmelegebb és legfényesebb sugárt vetette, megérkezett egy rokona is.

Egy jószág, ennyi részvét egy délelőtti annak, aki még tegnap az elhagyottság kemény talaján vergődött, sok, talán el sem bírja az ő megsanyargatott gyenge szíve.

Csak tovább azzal az érdeklődéssel! Emberek, jó lelkek sorakozatok, mert különben a tegnapi jótétemény olyanforma volna, mintha a sors, ez a vérengző macska, csak játsszani akarna áldozatával, hogy tovább kinoxhassa.

Utószavunk is van, ha meghallgatnák azok, akiket illet. A rendőrség szervezéséről közölt cikksorozatunkban említés volt téve a bejelentési hivatalról és a szegényügy rendezéséről.

E szomorú példa — sajnos — égetően sürgeti az akkor elmondottak realizálását. Ezek a szerencsétlenek nem nagyváradi illetőségűek, csak úgy kerültek ide néhány hóval ezelőtt szerencsét próbálni és mert bejelentési hivatal nélkül a rendőrség a beözönlést ellenőrizni képtelen, őket sem háborgatta senki letelepedési szándékukkal.

Ha a bejelentési hivatal segítségével a szegényügyet rendeznők, akkor ilyen nyomorról, melyhez hasonló talán több is van a városban, nem kellene referálni.

NAPTÁR.

— Augusztus 18. —

Vasárnap, Róm. kath. F. 11. Ivak. oltal. Prot. Ilona. Gör. kelet augusztus 6. Ur sz. v. Izr. Ab. 28. Nap két 4 óra 47 p., nyug. 6 óra 48 p. Hold kelte 1 óra 17 p. nyug. 5 óra 17 perczkor.

Aug. 23. Iparos ifjak önképzőkörének közgyűlése.
Október 7. Katonai lóvászár Nagy-Szalontán.
" 9. Katonai lóvászár Nagyváradon.
" 12. Katonai lóvászár Er-Mihályfalván.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő fizetőkben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-placz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

* A király születésnapja Nagyváradon.

Szeretett uralkodónk I. Ferencz József születésnapja alkalmából ma reggel 6 órakor a bónai kútnál tábori mise lesz, melyen a városunkban levő összes gyalogság, huszárság és tüzérség részt vesz. E katonai ünnepély után délelőtt 9 órakor a székes egyházban hálaadó isteni tisztelet lesz, melyet dr. Schlauch Lőrincz bibornok fog tartani a káptalan és a központi papság segédlete mellett.

Az isteni tiszteleten résztvesznek a polgári és katonai előkelőségek, a hivatalok személyzetei.

A többi felekezetek templomaiban is megünneplik a legalkotmányosabb fejedelem, a jó lelkű magyar király születése napját; a kongresszusi alapon álló izraelita hitközség főabbija dr. Kecskeméti Lipót ünnepi szónoklatot tart.

Tegnap este disztakarodó volt és a katonazenére nagy számú közönség verődött össze mindenütt, amere a katonák elvonultak.

A bibornok — mint már említettük — az ünnep alkalmából disztribúciót ad, melyre az egyházi, katonai és polgári előkelőségek hivatalosak.

A püspöki rezidenciára, a város középületeire és számos magánháza kitűzték a nemzeti lobogókat, szóval a város közönsége vallás és rang különbség nélkül külsőleg is igyekszik kifejezést adni azon határtalan és forró szeretetének, melyet királya iránt érez.

Éljen sokáig a király!

* A bibornok adománya. A Máriaradnai híres bucsujáró hely templomában carrarai márványból művészi új főoltárt készítettek, miután a közadakozásból gyűlt össze a hiányzó 1500 frtnak kegyeletes adományozásával Schlauch Lőrincz bibornok-püspök kiegészítvén, a szép mű megalkotását lehetővé tette. A kitünően sikerült mű, melynek felállításához már hozzáfogtak, Tóth István magyar szobrásznak ki a váradai Szent-László szoborral az első rangú művészek sorába jutott, s kire a nagyváradi székesegyház új főoltára is bizva van, művészi babérait gyarapította egy szép levéllel.

* Szent István napja Budapesten. A vidékiek kedvéért, akik minden évben nagy számban szoktak e nevezetes napon a fő- és szekvárosba utazni, közöljük, hogy a Szent István ünnepére vonatkozólag a királyi palotai plébániai hivatal a következőket teszi közzé: Augusztus 19-én délután ünnepélyes litánia szentségkítéssel, 20-án reggel fél 6 órakor csendes mise, 7 órakor a Szent Job-

bot ünnepélyes körmenetben átviszik a Mátyás-templomba a hol 8 órakor szent beszéd, aztán ünnepélyes főpapi mise lesz. A Szent Jobbot ezután ismét körmenetben a kir. palota kápolnájába viszik, s az ünnepélyt Te Deummal fejezik be. Délután 5 órakor ünnepélyes vespere. Augusztus 21-én és a következő napokon az egész nyolezadon át napoként 8 órakor és 10 órakor misék, délután 5 órakor litániák lesznek. Augusztus 26-án az ünnepélyes litániát Te Deummal fejezik be. Az egész nyolezadon át a Szent Jobb közszemlére lesz kitéve. IX. Pius pápa 1862. június 6-án kelt rendeletével teljes bucsut engedett azoknak a hívőknek, a kik az ünnepen vagy annak nyolezada alatt meggyónnak s megáldozva a kir. palota kápolnáját látogatják.

* **Elölépt tés.** A kereskedelemügyi miniszter M a y Sándor nagyvárad m. kir. államépítészeti mérnököt a IX. fizetési osztály 3-ik sorozatába léptette elő.

* **Tűzoltók a nagyvárad pályaudvaron.** Tudvalevő, hogy az országos tűzoltó-kongresszust a napokban Kolozsvárt fogják megtartani. Tegnap délután érdekes látványnak voltak szemtanúi, akik a pályaudvaron időztek. Az ország különböző részéből Kolozsvárra utazó küldötségek találkoztak itt és kedélyesen töltötték el azt a néhány percet, amíg a vonat állott. A többek között feltűnést keltek szép egyenruháikkal a budapesti, egri, mármaros-szigeti, gyöngyösi, kalocsai, debreczeni és a székesfehérvári tűzoltók. A kongresszus alkalmából érdekes versenyek is lesznek.

* **Templom-alapkövetéle B. Püspökiben.** A bihar-püspökii román stílusban tartott kereszthajós új róm. kath. plébánia templomnak melyet Schlauch Lőrincz bíbornok püspök építtet szent Lőrincz vértanú tiszteletére, munkálatai serényen haladnak. Az alapok már ki vannak ásva s az alapkövetéle hó 19-én, hétfőn reggel fél 8-kor fogja ünnepélyes szertartással megáldani s letenni dr. Nogáll János fölsz. püspök, püspöki helynök.

* **A debreczeni eszmadia, mint repülőgép.** Domonkos József, debreczeni eszmadiamester azok közé az emberek közé tartozik, a kik minden áron fel akarják találni a repülőgépet. A derék eszmadia a napokban bemutatta találmányát mintegy 25—30 ember előtt. A nézőközönség az utcán foglalt helyet és kíváncsian várta, hogy miképen fog a mester a levegőben repdesni. Rövid idő alatt a padláslyukban megjelent a eszmadia feje, a mit a várakozó kíváncsi közönség lelkes éljenzéssel fogadott. Lassan aztán Domonkos József kismászott a padláslyukon és kibontotta a repülőgépet a ponyvák közül; négy hatalmas szárny volt ez libatollakból összevarrva és egy nagy ernyő. Két szárnyat a vállaira kötött, kettőt a derekára, a nagy napernyőt pedig a háta közepére akasztotta. Így fölszerelve, egy ideig futni kezdett és a felső szárnyakat lebegtetve, leugrott a háztetőjéről. Egy hatalmas ívet írt a levegőben, aztán úgy zuhant a fák közé, hogy alig bírták felszedni. Daczára annak, hogy orrán-száján ömlött a vér, kijelentette hogy két hét múlva sikerütlőbb bemutatást fog produkálni. A meghívottak azzal a tapasztalattal mentek haza, hogy ha valaki repülni akar mindenképp az orrát hagyja otthon. A rendőrség, a kinek időközben tudomására hozták a kedélyes jelenetet intézkedett, hogy a derék mester megvizsgáltsék, vajjon nincs-e valami hiba agyában?

* **Hirtelen halál.** Tegnap délelőtt Rónai Lipót bútorraktárában foglalatoskodott Buzgó Gábor hetes, midőn hirtelen rosszul lett és meghalt. Dr. Schiff és Rózsa orvosok elkövetek ugyan mindent, hogy életre keltsék, de a fáradozás hiábavalónak bizonyult. Szabó Gábor rendőrbiztos a vett értesítés folytán megjelent a halottnál és a mennyiben a halál okát megállapítani nem lehetett, az orvosrendőri boncolás elrendelését kérte a kapitányi hivataltól.

* **Nagyboldogasszony ünnepe Esztergomban.** A magyar Rómában nagy fényvel ülték meg a főszékesegyház bucsuünnepét. Az egyházfejedelem harangzugás mellett vonult a bazilikába, melynek környékét valósággal ellepték a hívők. A főszékesegyház bejáratánál — mint nekünk írják —

a főkáptalan fogadta az apostoli kereszttel, honnan a hercegprimás az egyik mellékoltárhoz ment és ott letérdelve buzgón imádkozott. Innen a főoltárhoz vonult és megkezdte a szentmisét, melyet fényes segédlettel tartott meg. Az egyházi szónoklatot a gyengélkedő főpap helyett Csernoch János kanonok végezte, miatt a hercegprimás az egyháznagy, diszes trónusán állott. Az ünnepély végeztével a bíboros főpap elhajatott, miatt a hívők nagy tisztelettel üdvözölték.

* **Rablás a vasuti pályaudvaron.** Tegnap hírnök kiegészítésül a megtartott rendőri nyomozás alapján még a következőket közölhetjük: H a l á s z István, ki a petroleumfinomító raktárhelyiségét őrizi, esütörtökön éjjel 10—11 óra között valami gyanusit észlelt a színen és megakart nézni, egyszerre csak arcra vágódott a sötétben. A betyárok egy gerendát helyeztek oda, azzal a számitással, hogy így könnyebben bannak el a kiszemelt áldozattal. Ő még a földön feküdt, mikor a rablók egy szűrt dobta a fejére. Az egyik fojtogatta, a másik pedig hátul kotorászott a mellénye zsebében. S miután Halász a pénzt egy zacsóban a nyakába akasztva tartotta, a rabló letépte róla az inget a pénzzel együtt. És a művelet után megfutottak. Ő az erős fojtogatástól eszméletét veszítve, nem tudott segítség után kiáltani. Gyanusitani nem tud senkit, mert a sötétben és a fejére dobott szűrtől nem látta a tetteseket. A rablók onnan tudták, hogy pénz van nála, mert szokott a munkásoknak kölesön adni és nem csinált titkot abból, hogy hol tartja a pénzt. Valószínű, hogy a munkások közül valók a rablók. A rendőrség különben folytatja a vizsgálatot és azt sem tartja kizártnak, hogy Halászt a hozzá nagyon közel álló egyének fosztották meg pénztől.

* **Adomány a nagyvárad iparosmenház javára.** Andrényi Károly, Nagyvárad egyik előkelő kereskedője szép jelét adta az iparosok iránt érzett rokonszenvének. Az iparosmenház vízvezeték berendezéséhez szükséges anyagokat ugyanis, mely mintegy 250 frt értéket képvisel, díjmentesen bocsátotta a testület rendelkezésére. A nemes szívre valló adományért a testület nevében Andriská Károly alelnök és Medveczky Dezső jegyző lapunk útján mond köszönetet az adományozónak.

* **Részleges napfogyatkozás.** Kedden abban az időben, mikor a hold elvonul a nap fölött, részleges napfogyatkozás lesz. A nap korongjának egy részét ugyanis az előtte elvonuló hold elfedi. A fogyatkozás kezdődik délután 1 óra 20 perczkor (budapesti idő) legnagyobb fogyatkozás 2 óra 25 perczkor, vége 3 óra 31 perczkor. A ki e fogyatkozást látni akarja, annak legkésőbb kedd délig Turkesztánban, Mongolországban vagy Éjszak-Szibériában kell lennie; a ki pedig megelékszik azzal a látvánnyal, hogy a hold a nappal csak érintkezik, de az előbbi az utóbbit el nem fedi, anuak csak a Kaspi-tenger tulsó partjára kell mennie. Tessék vállalkozni, ha kifutja az időből.

* **Halálozás.** Részvételt vettük a következő gyászjelentést: Ö z v, Suchentrunk Jánosné, szül. Langer Mária, ugy maga, valamint gyermekei: Suchentrunk Mária, Suchentrunk Emma, Suchentrunk János, nemkülönbén számos rokonok nevében is fájdalomtelt szívvvel tudatják a legjobb férj, atya és rokon S u c h e n t r u n k Jánosnak, élte 38-ik évében, f. hó 17-én reggel történt csendes elhunytát. A megboldogult halott drága hült tetemei folyó hó 19-én d. u. 5 órakor fognak a biharmegyei közpórházban a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint beszenteltetni s a várad-olaszi-i temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességétélre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1895. augusztus 17-én. Az örök világosság fényeskedjék neki.

* **A szocialista utközben.** Hogy L a s s a l e és M a r x tanait miképpen magyarázzák és ferditik el ugynevezett szocialistáink arra igen jellemző példa a következő eset: E napokban Lökőháza és Kurties között, a mácsai birtokkal szemben egy utas vész jelzett és megállította a vonatot. Miután szerencsétlenség nem fenyegetett sem vonatot, sem utast: a vész jelző utazót kérdőre vonták. Erre az utas mint szocialdemokratát mutatta be magát a vonat személyzetének és kijelentette, hogy miután ő Mácsára igyekszik, most pedig közelebb van Mácsához, mint volna Kurtiestől, azért megállította a vonatot, hogy kissállhasson. Ilyet megtenni joga van minden embernek, mert az utas ott szálljon ki, a hol dolga van s nem ott, a hol mások kívánják. A vonat személyzete nem osztotta e nézetet s a vonaton utazó esendőroket egy kupéba ültette a szocialistával, a kit Kurtichon le is tartóztattak.

* **Lezuhanás folytán agyarázkódás.** Emeltettük tegnap, hogy K o v á c s Lajos malmi munkás állítólag egy létráról leesett és oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy másnap meghalt. A rendőrség betiltotta a szerencsétlen ember temetését, mert a halottkém jelentése szerint a halál lezuhanás következtében szenvedett agyarázkódásból eredhetett. Az irásokot tegnap a kir. ügyészséghez tették át és kérték az orvostörvényszéki boncolás elrendelését. A rendőri jelentés hangsúlyozza, hogy a beteghez csak tizenkét óra múlva hívtak orvost, amikor már rajta segíteni nem lehetett.

* **RENDŐRI HIREK. Rézgyűrűben utazik.** Egy svihák egyre másra becsapja a balekeket a vasutnál. Azon ürügy alatt, hogy meg van szorulva és nem tud tovább utazni rézgyűrűket ad el arany helyett. Tegnap ismét lépre ment egy pár bolond. A rézgyűrűben utazó atyafit nyomozták. — **Különös vásár.** M. J. akit elbocsátottak a nagyvárad rendőrség kötelékéből, tegnap különös módon akart rebach-hoz jutni. Nagy Antal h. bagósi földcsoztól egy szekér dinnyét alkudott meg 25 frtért és egy forint foglalt is adott reá. Mikor a vásár megtörtént, azt mondta a parasztnak, fogja ki a lovát, mert ő a szekeret is megvette. Nagy Antal megijedt a kijelentésre és megduplázta inkább a felpénzt. Egy rendőr észrevette a csalást és felkísérte exkollégáját, és ellátta a baját. — **A végrehajtót nem szereti.** M é s z á r o s Pétert kihozta a flegmájából N a g y Károly városi végrehajtó, mert egy árverési hirdetményt kézbesített neki és nem kevesebb, mint megöléssel fenyegette. A végrehajtó feljelentést tett az életveszélyes fenyegetés miatt.

* **A jótékonyág számlája.** Lapunk más helyén hosszabb cikkben foglalkozunk ö z v. F a r k a s Zsigmondné és családjának szomorú sorsával, e helyen csupán azt említjük meg, hogy tegnap K u n y h ó s i János ügyvéd lapunkhoz egy forintot küldött be azon kéréssel, hogy azt juttassuk el a nyomorgó családnak. A pénzt illetékes helyére juttattuk.

* **Megrabolt holttest.** Párisban — mintegy távirat jelenti — kiraboltak egy holttestet, a mint az a koporsóban ékszzrokkal felékesítve feküdt. Az elhunyt nő egy Cassino nevű gazdag özvegy végrendeletében meghagyta, hogy összes ékszereivel együtt helyezték ravatalra. Így is történt. A halottas szobában két apáca virrasztott. A két apáca egy kis időre elhagyta a halottas szobát és azalatt a holttestet megfosztották mintegy harmincezer forint értékű ékszereitől. A gyanu az elhunyt asszony komornájára esik.

* **Baumeister Ernő nyiregyházi vendéglős.** A »Bazár« mostani bérője tudvalevőleg 8000 forint évi bérért kivette a nyiregyházai »Korona« című vendéglőt tíz évre. Az árverés eredménye ellen az érdekeltek felebbezést adtak be a vármegye közgyűléséhez, azonban mint értesülünk, a törvényhatósági bizottság a felebbezést elvetette és így B a u m e i s z t e r nyiregyházai polgárrá lesz. Ugy halljuk, hogy a Bazárt H a r s á n y i József jónevű vendéglős bérelte ki.

* **APRÓ HIREK. Diplomáták a pápánál.** XIII. Leo pápa, mint Rómából táviratozzák hétfőn,

névnepja alkalmából fogadja a bibornokokot, a diplomáciai kart. Azt hiszik, hogy a pápa ez alkalmából élesen fogja kritizálni a politikai viszonyokat. — **A külügyi hivatal új sajtófőnöke.** Döcsey Lajos udv. tanácsost nevezték ki a külügyi hivatal irodalmi osztályának főnökévé, amely állásfalke János báró halála által nemrég üresedésbe jött. — **Megölt polgármester.** A Bóden-tó mellett lévő Rödeshheim württembergi városkában egy Bolz Lajos nevű 17 esztendősi fiú leszurta az uton a hetvenkét esztendősi polgármestert. Tettét csak azért követte el, mert a polgármester valami kis büntetést szabott rá. — **Pálóczi községben** Laskadi és Láncezi gazdák összes termése porrá égett. Biztosítva egy kalász sem volt. A két jómódú gazda a tönk szélén áll. — **Lembergben** Maya Róbert osztrák honvéd ulánus-kapitány, ki szabadságát töltötte ott, főbe lötte magát. — **Sopronban** Gruber János 46-ik ezredbeli közlegény a laktanya padlásán szolgálati fegyverével agyonlőtte magát. — **Leordinán,** egy máramarosi faluban — Leorgyán Péter, a falu bolondja, örülési rohamában anyját szétmarteangolta. Az anyagyilkos örület a esendőség elfogta. — **Boros** ungmegyei község határát e hó 13-án teljesen elverte a jég. — **Pruzytyk** orosz-lengyelországi várost több helyen felgyújtották. Az egész város leégett. — **Berlinben** egy tíz éves kis leány, Torn Zelma felakasztotta magát. Megunta az életet, egy péknél volt alkalmazva s kenyeret hordott ki a megrendelőknél — havi három márkáért.

Vonatok érkezési és indulási ideje 1895. május 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-12, 7-08, 1-48, 7-15, 3-42.	Budapest felé 2-26, 8-43, 11-04, 11-32, 2-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 3-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 9-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-48.
Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Ermihályfalváról 8-10, 9-14.	Ermihályfalva felé 6-45, 4-35.
Szent-László és Félix fürdőből 8-15*, 10-10, 3-37*, 6-20, 8-55, 10-54*	Szent-László és Félix fürdőbe 6-40*, 8-39, 2-05*, 4-45, 7-20, 9-19*

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.
A *-gal jelölt vonatok csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

TANÜGY.

Hirdetés.

A nagyváradi kath. főgymnásiumban az 1895—96-iki iskolai évre szóló jelentkezések, és a kiegészítő beiratkozások, szeptember hó 2. és 3-ik napján délelőtt 8—12-ig és d. u. 2—4-ik történelem. 4-én pedig reggeli 9 órakor lesz az ünnepélyes Veni Sancte.

2) A javító, pótló, felvételi és magánvizsgálatokat pedig augusztus hó 30. és 31-ik napján tartjuk meg.

3) A nagyváradi tank. kir. főigazgatóságának f. évi 1448. sz. leirata értelmében az 1894—5. iskola évi pótló és javító érettségi vizsgálatok szóbeli részét Szeptember hó 7-én fogják megtartani, az írásbeliét pedig 2. 3. 4. 5. és 6-án.

Nagyváradon, 1895. augusztus hó 17-én.

Az igazgatóság.

Sport.

Nyári lóverseny.

A gróf Pálffy huszárezred tisztikarának lóversenye.

A lóversenytér begyepesedett pályáját napok óta trainingban levő jó konditójú lovak taposták ismét porosra.

Jó lehet az időjárás már-már desztintéssel fenyegette a holt szezont legérdekesebb látványosságát, az utolsó pillanatban olyan pompás időjárás keletkezett, hogy azok a bizonyos legidősebb jockeyk sem emlékeznek hasonlóra.

A lovak izmai duzzadtak az erőtől, az urlovasok nagyobb fáradság nélkül vitték be lovaikat a mezőnyön át első vagy második nap.

Színes női ruhák foglalták el a tribünt, a nap el nem érhető okból nem szerepelt.

A huszárezred délelég tisztjei meglepedéssel nézték a lelkesült női közönséget, melyben egy-egy fekete civil ruha tarkállott. Sport férfiak nagy látesövekkel felfegyverkezve szemlélték az izgató futamokat és meglepetéseket, melyek bőven voltak tegnap. A szokatlan jó időjárás és a sikerült startok megváltoztatták az esélyeket és nem egy urlovas került elsőnek, ki a traen alkalmával végzett próba praezesokban alig számított helyre is.

A Pálffy huszárok megmutatták, hogy kiállják a versenyt lóképzés tekintetében is akár-melyik hivatásos tranenerrel. Lovagolni pedig tudnak úgy, hogyha Schmidth vagy Huxtable látták volna őket bizony elszégyelték volna magukat.

A verseny lefolyásáról sport tudósítónk a következő szakavatott tudósítást írja:

A verseny pont három órakor vette kezdetét.

Jelen voltak: Notabilitások Waldstädten tábornagy, báró Döry József v. b. t. Beöthy László főispán, Fuchs Mór tábornok, Remiz Alfréd, Szunyogh Péter alispán, ifj. Tisza Kálmán, Faliczky Viktor, Orlei Kálmán, Mihályházy Kálmán, Nagy József, báró Mansberg Ernő, Mezey Mihály, Kis Elek, Busch Dávid, Szählender Károly. Asszonyok: Szählender Károlyné, Echerolles Sándorné, Balázsházi, Meskó Boldizsárné, Beöthy Lászlóné, Pallai Lajosné, Dezséri Bachó Istvánné, Pokorniné, Bárczi Józsefné. Leányok: Balázsházi nővérek, Serli nővérek, Wertheimstein nővérek, Bárcziházi Bárczy Margit Echerolles Laura, Pallai Erzsike, Szählender Margit.

Versenybírák voltak: Essenyegi Fuchs Mór tábornok, Neelwalsky József vezérőrnagy Remiz Alfréd ezredes, báró Wernhardt Pál őrnagy, Szunyogh Péter alispán, Beöthy László főispán, báró Mansberg Ernő.

I. Akadály verseny.

I-díj gróf Pálffy ezredtulajdonos ajándéka.
II. és III-díj az ezred tisztikara ajándéka.
Távolság 3200 méter.

Versenyeztek 13-an u. m: Münich főhadnagy, Grebe, Br. Clauer, br. Rothenthal Croy herceg hadnagy, Szöke főhadnagy, Kiss főhadnagy, Flór főhadnagy, Bothmer főhadnagy, Végh hadnagy.

Elsőnek körülbelül öt méterelőnyvel: Br. Rothenthal »Juliskám« nevezetű lova érkezett be.

II-iknek Kiss főhadnagy »Néz-reám« nevű, és III-iknek br. Clauer »Forgószél« nevű lova érkezett be. E verseny érdekességét nagyban emelte, hogy a 13 lovas majd az utolsó perzig együtt haladt s az eredményt csak a esengetés után lehetett biztosan megtudni, addig folyton változott. A hosszú szünet után megkezdődött a

II-ik akadály verseny.

melyben csak altisztek vettek részt. Nyolczan versenyeztek s a nyolcz közzül elsőnek: Stasik; másodiknak Katona (őrmester) és harmadiknak: Barna. (káplár) érkezett be.

E verseny alatt egy kis baleset is történt amennyiben egy huszár lovával a gátat ugratta keresztül, de a ló megbottlott s a közhuszár leesett lováról s a ló pedig egyszülyt veszve a közhuszárra esett, de szerencsére az ijedségen kívül semmi komolyabb baja nem lett.

III. Gát verseny.

Első díj a hölgyek ajándéka, II. III-ik díj az ezred tisztikarának ajándéka. Versenyeztek: Br. Rothenthal Schreiter százados, Kiss Senki, Künzl százados, br. Bothmer és Ordódy főhadnagy. A versenyzők egyrésze utközben kiált a pályáról s a másik rész folyton együtt haladt, azonban; esengetés után nagyon szétszórtak. Elsőnek érkezett Rothenthal; »Péter« nevezetű lova, II-iknek br. Bothmer »Madig« és harmadiknak Kiss hadnagy »Senki«-je. A gát verseny után az altisztek

IV. Vadász verseny.

vette kezdetét. Negy díj; valamennyi a tisztikar ajándéka. Tavolság 5000 méter, futottak hatan s egyedül a lila és zöld öves huszárok nem nyertek. A csapatot Rothenthal főhadnagy vezette.

V. Akadály verseny.

Három díj volt az ezred ajándékából. Tavolság 4000 méter. Az összes versenyek között ez volt a legérdekesebb.

A 15 jelentkező daczára alig álltak ki 7-en, s ezek közül már az elinduláskor kettő leesett lováról, kettő pedig kiált a pályáról s így csak hárman futottak. Kettő küzdött egymással, egy azonban legalább 50 méternyire maradt el társaitól. Elsőnek Schwarz »Ellája«, másodiknak Szählender »Buzgója«, harmadiknak és utolsónak pedig Münich »Ellája« érkezett be.

Három díj volt. Futottak hárman, így e versenyben mindenki nyert, kinek a lova körül futotta a pályát. E verseny után az egyik legérdekesebb részlet a tiszték

Vadász-versenye

következett Első díj Remiz ezredes ajándéka, II és III. díj az ezred tisztikarának ajándéka. Tavolság 5000 méter. Futottak 18-an u. m. Schertkow őrnagy, Scarpa százados, Schreiter százados, Holvód főhadnagy, Gut százados, Kendeffi százados, Schey főhadnagy, Bassler százados, Kunzl százados, Pasztély hadnagy, br. Botner főhadnagy, Eder, Révész és Sebatic századosok és Kiss főhadnagy.

A csapatot Kendefi százados vezette s a győnyörű csapatban vágatták körül a pályát s az utolsó 50 méternél Kendefi jelt adott s a csapat szétszórt és óriási gyorsan vágata a bíráló helyig. br. Rothenthal »Péter« lovon érkezett be, másodiknak Sebatic »Muszaj«, harmadiknak pedig Kiss »Senki« nevű lova érkezett be s így a díjkat nekik adták.

* * *

A verseny kitünően sikerült s őszinte meglepedésünkre szolgált, hogy a katonaság és városunk polgársága közötti viszonyt így megerősödvé láttuk.

Elismeréssel adózunk a rendezőségnek; de mint a magyar társadalom a magyar Géniusz hű örei nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül azt, hogy daczára annak hogy az ünnepélyre városunk magyar polgárai hivatalosak voltak, a verseny nyomtatványai (műsor stb.) németül volt nyomva. Kicsiségnek tűnik az fel s még sem hagyhatjuk szó nélkül, mert saját édes hazánkban, megvárhatjuk jogosan a mi katonáinktól, hogy ha már nem is mindent, de egy részét a nyomtatványoknak édes anyanyelvünkön nyomtathassák.

Mi nem kételkedünk a huszártisztikar hazafias érzelmében kételkedni, bár ha nem tudnánk a viszonyokat ehhez is jogunk lenne, de nem hallgatjuk el azt ami sérti nemzeti géniuszunkat.

Igazságszolgáltatás.

Sajtó per. A »Nvárad« f. hó 10-iki számában megjelent becsületsértő ujdonság miatt Boros Mihály, sarkadi közs. isk. igazgató, kivel az érintett ujdonság foglalkozik, a »Nvárad« felelős szerkesztője és az ismeretlen beküldő ellen sajtóperert indított. A feljelentést, panaszos képviselőben Kunyhósi János helybeli ügyvéd sajtó vizsgáló bíróhoz már be is nyújtotta.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Vasárnap d. u.: Peleskei nólárius.

Este: A napraforgó. itt először.

Hétfőn: Az ember tragédiája.

Kedden: d. u.: Madarász.

este: Az ember tragédiája.

Szerdán: Diósné Handel Berta úrnő utolsó vendégfellépésével: A paraszt becsület és hangverseny. Ezzel: A szelleműs hölgy. Csütörtök: Deborah. Csátár Győző jutalomjátéka.

Péntek: A Pont Biquet család.

Szombat: Tata-Toto. Operette itt először.

Vasárnap d. u. A notredamei toronyór. Este Tata-Toto.

FAUST.

— D. Handel Berta második fellépte. —
(Augusztus 17.)

Részrehajlatlan kritikáinkban megemlítjük, minden színészről előnyét, de nem hagyjuk érintetlenül hibáit sem. Mindenkit érdeme és tehetsége szerint méltatunk s ez az oka annak hogy kritikáink napról-napra jobban megnyerik a műértő közönség tetszését. Nem dicsőítjük előre tárczában s színi rovatunkban egyaránt mint ezt sok lap teszi, csupán azt adjuk a közönség tudomására, hogy jön és fellép. Így tettünk H a n d e l Bertával is. Szerény véleményünket első fellépése utánra halasztottuk, s ez első fellépés pompásan sikerült, a másodikban pedig valóban meghódította a közönségünket szép csengő hangjával s kitűnő drámai játékaival s a második fellépés után bátran kimondhatjuk, hogy H a n d e l Berta asszony ma a legjobb énekesnők közé tartozik. Tegnap alakítása oly tetszést aratott, melyhez hasonlót ritkán arathat más nagyobbak ismert művésznő is.

Mezey Mihály Faustja szintén nagy hatást ért el. Precíz éneke mindvégig lebilincselte a közönség figyelmét s végül szünni nem akaró tapsviharakkal jutalmazta a vidék legjobb tenoristáját.

Sugár Aranka tegnap este imponált. — Szép hangjával »Helyettem kisvirág« című dalt oly fülbemászóan énekelte el, hogy a közönség ezt vele többször megismételtette. Igazán nagy előnyére válik, hogy Handel Berta mellett magának ily nagy tetszést és sikert biztosított.

Hunyadi különösen az utolsó jelenetben hatott s ez meg is érdemelte a közönség tetszését.

Sz. Barts Aranka, Csátár Győző és Sólyom nagy szerepeiket valamennyien kifogástalanul megjátszották s egyedül Sólyom hangjára panaszkodhatnánk, de kis szerep körében azért mégis elnézhetjük. (m. i.)

REGENY-CSARNOK.

A két kastély.

Elbeszélés.

7

Irtá: Valnicsek Béla.

(Folytatás.)

»A viszontlátásig, fiatal barátom« szót azután Ernőhöz s kezét nyújtott neki.

Wurm és a plébános karonfogva hagyták el a szobát, Ernő pedig gondolataiba merülten maradt hátra. Alig gondolkozott néhány percig, midőn ismerős kopogás ébreszté fel ábrándozásából s legjobb barátja, Sándor, fiatal festő-művész lépett be az ajtón.

A belépő magas termetű, mosolygós arcú ifju volt. Ajkai felett fekete bajusz kunkorodott, állát puha körszakál köríté; szeméből megelégedés, jóság sugárzott.

Ernő meleg kézzorítással üdvözlé Sándort s székel kínálta meg.

A két barát, mint viselőjükől látszott, szerette s tisztelte egymást. Ők nem tartoztak azok közé, a kik csak érdekből kötnek barátságot, a mint ez ritka kivétellel napjainkban történni szokott. Ifjaink barátsága inkább pajtáskodásnak, cimboraságnak nevezhető, mely nem a kölesönös tiszteleten, becsülésen alapul, hanem az évek együttes hajhászásában, a közös mulatozásokban áll.

Pedig mennyire vágyódik az emberi szív a barátság után! Az ember társas lény s már ifju korában is érzi a szerető barát szükségét. Am nincs nehezebb, mint igaz baráttra találni s azért mondják napjainkban, hogy oly ritka az, mint a fehér holló. Epen ezért megbecsülhetetlen a jó barát, az a jó barát, a ki velünk örvend, ha örvendezünk s velünk szomorkodik ha szenvedünk.

S ily barátok voltak Sándor és Ernő.

Barátságuk alig volt egy éves s már is a legbensőségesebb vala az.

»Talán zavartalak kedves Ernő?« szolt Sándor, miután helyet foglalt.

»Korántsem, barátom. Derék plébánosunkkal, Korner Gusztávval beszélgettem egyről-másról s e felett gondolkodtam.«

S miről beszélgettetek, ha szabad kérdeznem?»

»Általában a szerelemről, de különösen Erzsébet fejedelem asszonyunkról, mint a szerető szívek példaképéről. Ő méltó tárgya volna művészi ecsetednek.«

»Gondolod? Egyébiránt most oly gyönyörű női arczképet festek, a melynél szebb csak az eredetije lehet.«

»S talán van is eredetije és ismered?« kérde Ernő tréfásan.

»Igen« szolt a piruló ifjú. »de engedd meg, hogy egy ideig mindent elhalgassak; majd később feltárom előtted titkomat.«

»De igaz, egészen megfeledeztem!« szolt Ernő. »A multkor megigérttem, hogy barátságunk zálogául emlékekkel leplek meg, miután te is megleptél engem.«

S e szavainál lehúzá ujjáról arany gyűrűjét és Sándornak nyujtotta azt; a gyűrűben csak fél ametiszt kő volt.

E gyűrű volt legkedvesebb kincsém; édes emlékek fűződnek hozzá s nehéz tőle megválnom. Am irántad való szeretetem sokkal mélyebb, semhogy e kis áldozatot meg ne tudnám érte hozni. Fogadd emlékül.«

Sándor forró kézzorítással köszöné meg az adott gyűrűt.

Érzem méltatlanságomat, kedves Ernő, nemes ajándékodra s legfőbb törekvésem az leend, hogy méltó legyek arra.«

A két barát ezután elbúcsúzott egymástól és Sándor távozott.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Egyházipolitika és a néppárt.

Budapest, aug. 17. (Saját tudósítónk táv.)

A »Magyar Allam« tegnapi kommunikéjára a Magyarország tudósítója egy kiváló egyházi férfival beszélgetvén, a következőket reprodukálja lapjába:

A tudósító egyik kérdése az volt, hogy a kultusz díszparitás a különböző felekezethez tartozó keresztények között kötött házasságokra is kiterjed?

— Nem, csak a keresztény-zsidó házasságokra vonatkozik, a vegyes házasságok érvényben maradnak.

— Az alpapságnak mikor küldik szét az utasítást?

— Az utasítást a püspöki konferenzia fogja elkészíteni és a mint a munkálatok véget érnek — azonnal publikálják.

— Ezek szerint a klérus a tolerari posse elvére helyezkedik?

— Feltétlenül. Az egyház soha és sehol nem provokálta a vallásháborút, a mig abba az állam bele nem kényszerítette. Mi csak az egyház parancsának engedelmeskedünk. Kötelességünk az egyház tanait hirdetni, az egyház dogmáinak szabadon érvényt szerezni; erre törekednünk kell, hogy mily eszközökkel érjük el azt, hogy a monarchiában, respublikában vagy a despotismus nralma alatt jutunk-e diadalra, az mellékes.

— Látja, így folytatta szavait — püspöki kar nem politizál, csak teljesíti azt a kötelességet, a mit az egyház reá ró; ugy volt ez Németországban és mégis megvan a birodalmi parlamentben a katolikus centrum.

— És nálunk meglesz a néppárt?

— Ugy van. Csak természetes, hogy egy táborban kell tartani azokat, a kik a reviziót irták zászlójukra.

— Igaz tehát, hogy a néppárt központi irodája hivatalosan akezióra szolította az alpapságot?

— Természetes, és ez nem is titok.

— A bekövetkezendő általános választásokra vonatkozólag történt-e már valami megállapodás?

— A tényállás ez: Eddig ugy a püspökök, mint a papság nagy része kormánypárti volt, pedig nem egy uton kellett ezért kellemetlenségeket elszenvedniök, most ez megszűnik és mindnyájan a néppárt lobogója alatt fognak harezólni mindaddig, mig a körülmények nem változnak.

Istenítisztelet akadályokkal.

Berlin, aug. 17. (Saját tud. táv.)

A katolikus papság tiltakozásának a hadastyán-egyesületek istentiszteletén való részvétel ellen következményei vannak. A főudvarnokmesteri hivatallal egyetértve fölhivta a hadastyán-egyesületek vezetősége az evangélikus papokat, hogy a diszszemlén polgári ruhában jelenjenek meg. Történt ez abban a reményben, hogy akkor a katolikus papság az ünnepélyre el fog jönni. Mindazonáltal a katolikus püspök szabadságra ment, és a tábori és udvari lelkészek közül senki se akarta az istentiszteletet meg megtartani. Jelenést tettek az ügyről a császárnak, eddig még nem intézkedett.

Az oláh memorandum.

Zágráb, aug. 17. (Saját tud. távir.)

Az Agr. Tagbl. értesülése szerint a nemzetiségi kongresszus vezetői az erdélyi hadgyakorlatok alkalmával újabb memorandumot szándékoznak a királynak átnyujtani, a mely már készen is van.

A presumptív trónörökös betegsége.

Bozen, aug. 17. Saját tud. táv.)

Nagy estei Ferencz Ferdinánd kir. herceg betegsége ugy látszik nagyon aggasztó jelleget öltött. S c h r ö t t e r tanár, a kit a beteg ágyához hívtak nagy kimélettel ajánlott, m e r t a b e t e g v é r t k ö p. Schrötter Bozenből Ischlbe utazott, hogy a királynak jelentést tegyen.

A posztkiszlisek s a kincstár.

Budapest, aug. 17. (Saját tud. táv.)

A postakincstár keresetet adott be a törvénytörvényekhez 240,000 frtnyi kár és járulékaiknak a megítélése iránt Csombor Imre Subisich József és Zsengellér Zsuzsanna ellen. Egyidejüleg biztosítási végrehajtást kért Csombor Imre és Zsengellér Zsuzsanna ellen. A törvénytörvények elrendelte a biztosítási végrehajtást Csombor Imre összes ingó és ingatlan yagyonára, ellenben Zsengellér Zsuzsannát illetőleg elutasította a kérvényt. A keresetre ezuttal még nem tűztek ki a tárgyalást, mert még nem ismeretes, vajjon a büntető törvénytörvények beszüntető határozatot fog-e hozni, avagy folytatni fogja-e az eljárást Csomobrék ellen, amely esetben a kár megítélése szintén ott fogna történni.

Bálozó gyilkos.

Budapest, aug. 17. (Saját tud. táv.)

Gyuláról jelentik. Egy gazdag polgárnak egyetlen fia, Kukla Ferencz bálba készült, az atyja azonban nem adott neki pénzt a mulatságra. A fiu ugy segített magán, hogy szomszédnőjét, Albert Máriát megölte és kirabolta. A pénzzel azután mulatni ment, de éjnek idején még egyszer visszatért a szomszéd tanyához és telgyújtotta. Az elrabolt pénz maradványait elásta a szőlőben. Később leitta magát és részegségében maga beszélte el a dolgot. Azonnal elfogták.

Közgazdaság.

A gabonakivitel.

A gabonakivitel immár tényleg aktuális és az eddig mutatkozó jelek határozottan kedvezőknek mondhatók. A vásárlókedv élenken nyilvánul s miután az export-kilátások kedvezők, a kereskedők hajlandók magasabb árakat fizetni a gabonáért, a

mi természetesen még becsesebbé teszi az export kilátásokat. A gabonatözsden már igen erősen meglátszott, hogy teljesen benne vagyunk az export-szezonban. A forgalom, mely eddig naponként 15—29.000 métermázsa körül mozgott, ma hirtelen felszökkent 150.000 métermázsa mennyiségre. A kereslet pedig igen élénk maradt mindvégig és 4—5—6 krajczrall magasabb árakat koncedált az egyes minőségekért, úgy hogy egyes esetekben 6.58 frtot is fizettek 80 kilós szép ezidei búzáért. Sőt a forgalomba hozott nagy tételeknél, melyek 150—200, sőt egy esetben 420 vagonra rugtak, 77 kilós régi búzáért 6.55 forintot adtak. Megint szerepelt a forgalomba szerbiai buza is, még pedig mintegy 15—20 vagon 5.47 forintos tranzitáron. A rozs ára szintén drágább lett, s átlag 4—5 krajczrallal többet lehetett érte kapni. Ugy látszik, hogy most már erősebben fog fellendülni a gabonaüzlet, ami a nagyon hosszú tespedés után, gazdáinkra való tekintettel legnagyobb mértékben kívánatos.

Malom-statisztika. A budapesti nagymalmok, a vidéki malom kisipar és a mezőgazdák között fennálló érdekellentétek újban heves vita tárgya voltak a sajtóban. Az országos statisztikai hivatal most tanulmány alá veszi e kérdéseket és a földmívelésügyi miniszter megbízásából kérdőíveket küld szét az ország törvényhatóságaihoz a malmokra vonatkozólag. A nyolcz oldalas nagy kérdőív, a melyet minden egyes malomról külön kell kiállítani, vagy száz kérdést és rovatos kimutatást tartalmaz a következő főcímekkel: Általános kérdések. Hajtóerő. Örlőfelszerelés. Személyzet. Üzem. Örlőképesség. Termelés. Tűzbiztonság. Az ivatekhez mellékelt levélben Jekelfalussy miniszteri tanácsos hangsúlyozza, hogy az ivatek kitöltése azon okból történik, hogy a nagymalom, kis-malom és a mezőgazdaság között levő állítólagos érdekellentétek kiismeressenek. Hangsúlyozza, hogy a nyilvánosság hangosan követeli már, hogy valahára egy olyan elfogulatlan testület, mint az országos statisztikai hivatal, állítson össze erre vonatkozólag megbízható adatokat s kéri a törvényhatóságot, hogy a lehető legpontosabban, lelkiismeretesen való adatokat jegyezzenek az ivatekbe, mert csak így lehet tisztán látni a kartelmalmok ellen tett, és és mindeddig meg nem czáfolt vádakat. Hogy pontos adatok legyenek nyerhetők, a törvényhatóság figyelmeztesse a malmokat, hogy a kérdőívek kitöltése nem adóztatási szempontból szükséges. Ezek az ivatek Jekelfalussy levéllel együtt most mennek szét a törvényhatóságokhoz.

Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.
3420/1895.

Értesítés.

A m. kir. államvasutak gépgyárának diósgyőri vas- és aczélgyár igazgatósága megküldte kamaránkhoz az 1895/6. évben szükségelt bánya- és egyéb kemény fanemüekből előállítandó, műszer és épületfa szállítása iránt közzétett pályázati hirdetményét.

Miről van szerencsénk az érdekelteket azzal értesíteni, hogy a pályázati feltételek a kamara hivatalánál a hivatalos órák alatt délelőtti 8 órától délután 2 óráig megtekinthetők.

Nagyvárad, 1895. augusztus 16-án.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara
Janky József s. k. Dr. Sarkadi Lajos s. k.
elnök. titkár.

A budapesti termény-tözsde forgalma

1895. auguszt. 16.

Budapest, augusztus 13. I. Készárutüzlet. Buzát ma mérsékellen kínáltak, a vételkedv csöndes volt és szilárd irányzat mellett 50.000 q. hazai búzát 5 krral olcsóbb áron vásároltak.

Idegen búzában: szerb buza 5.57.
Rozs irányzata vevők tartózkodása folytán csöndes, ára 5.30—5.37 frton Budapesten.
Tengeri irányzata változatlan és forgalom nélküli.
Árpa irányzata megszilárdult. Elkelt 0—0 frton.
Zab irányzata valamivel szilárdabb Elkelt 7.—6.82% orinton.

II. Határidőüzlet. Amerika tegnap 1/2 centit árhanyatlást jelentett. Az időjárás és a vevők tartózkodók. Árak marokkói háborus hírekre 3—4 krral javultak. Később azonban 1—2 krral maradtak.

Előfordult kötések: buza őszre 6.30—6.34 frt rozs őszre 5.36—5.40 frt, tengeri julius—augusztusra 5.85—5.91 forinton, tengeri augusztus—szeptemberre 5.55—5.57 frt, zab őszre 5.59—5.63 frt, káposzta-repeze augusztus—szeptemberre 9.10—9.20 forinton.

Zárlatkor maradt: buza őszre 6.35—6.40 forinton, rozs őszre 5.38—5.39 frton, tengeri juliusra—aug-ra 5.86—5.87 frton, tengeri augusztus—szeptemberre 5.60—5.61 frton, zab őszre 5.61—5.63 frton, káposzta-repeze augusztusra—szeptemberre 9.10—9.20 forinton.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktözsden 1895. augusztus 17-én.

Magyar aranyjárdék 4%	123.25
Magyar koronajárdék	160.—
Magyar vasúti kölesön aranyban 4 1/2%	124.75
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2 1/2%	105.55
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	122.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.50
Italmérési jog megváltási kötvény	101.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.75
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	159.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	145.—
Osztrák járdék papírban	100.75
Osztrák járdék ezüstben	101.25
Osztrák járdék aranyban	123.—
Osztrák korona járdék	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	155.50
Osztrák-magyar bankrészvény	1070.—
Magyar hitelbank részvény	489.25
Osztrák hitelintézet részvény	399.20
Osztrák-magyar államvasúti részvény	405.50
20 frankos arany (Napoleon d'or)	960.—
Német birodalmi márka	59.35
London vista	121.60
Paris vista	48.10
20 márkás arany	11.87

Szerkesztői üzenet.

R. K. (Várad-Velence) A kérdéses »M o z d o n y« alatt című hír nem a mi lapunkban jelent meg s így meg sem czáfolhatjuk. De különben is elfogadott zsurnalisztikai szabály, hogy a czáfolatot ahhoz a laphoz kell beküldeni s annak a lapnak kell a helyreigazítást közölni, amelyik azt annak idején közölte.

SZINKÖR NAGYVÁRADON.

Nagybérletlszünet. VI. Kisbérletlszünet.

Vasárnap, 1895. augusztus 18-án.

Délután fél 4 órakor leszállított helyárrakkal:

A peleskei nótárius.

Énekes bohózat.

Nagy bérlet 107. sz. VI. Kis bérlet 7. sz.

Páratlan. Páratlan.

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal bérletfolyamban

Napraforgó.

Eredeti népszínmű.

Holnap pénteken, augusztus hó 16-án bérletfolyamban.

Az ember tragédiája.

Dramai költemény.

NYILTTER.

Értesítés

a mélyen tisztelt hölgyközönségnek!

Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a tulajdonomat képező kizárólag kész női felöltő árúházat a mai naptól Neumann I. Mihály név helyett **NEMES MIHÁLY** magyarosított nevem alatt folytatom.

Egyidejűleg tudatom, hogy Páris és Berlinben több ideig tartózkodván, a közelgő őszi- és téli évadra meglepő szép női-felöltőket vásároltam — melyek már naponta érkeznek — és a választott oly dús, hogy bármily kényes izlésnek is megfelel.

Női-ruhákat jó izléssel, legjutányosabban készítették el.

Midőn a n. é. hölgyközönség eddigi irántam tanusított szives pártfogását megköszönöm, kérem jövőre is becses bizalmát, melyet a már megszokott szolid kiszolgálással kiérdemelni mindenkor föltörökvelem leend.

Kiváló tisztelettel (210) 1—2

NEMES MIHÁLY,

Nagyvárad, Körös-part, Lévy-palota.

Hirdetmény.

Van szerencsém a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség és

kegyuradalmak

b. tudomására hozni, hogy

templom- és toronyjavításokat

valamint torony fedélzet újbóli vagy javítás, ugyszintén templom fedélzete *szindelyezve* vagy *vastemeczel* való készítése, avult *toronyfák* kicserélése és ezeknek festése bármely színben, gazdasági épületek javítása vagy újbóli készítése a legpontosabban és a legjutányosabb árban számíttatnak.

Tekintve a sok költségtől megkíméljük a tisztelt plébánia hivatalokat miután bármely magas tornyokat, *állás* nélkül *takarítom* és *renovátom* saját találmányom *hajóállás* segítségével, mely már több tornyoknál sikeresen és pontosan alkalmaztam, így tehát a szükséges állásokhoz a fa és deszkaanyagok nem alkalmazandók, ugyszintén az ezekkel járó munkálatok sok költsége megtakarítható. Továbbá elvállalok és pontosan teljesítek *régi nedves* falak czeimentteli javítását *járdá-* és *csatornák* készítését téglából és czeimenttel; ugyszintén díszes *mozaik-járdákat* és *keramit* kikövezését *konyhákban* és *terraszokon*. Szóval minden e szakmába vágó munkálatokat pontosan és a legsolidabb árban; továbbá terv- és költségvetések elkészítését is a legnagyobb pontossággal elvállalok.

Kérem a n. é. közönség és kegyuradalmak becses pártfogását.

Maradok mély tisztelettel:

208 1—3

Pistay József,
építész.

Nagyvárad, Czinege-uteza, 494. sz. (saját ház).

Magyarország sok százra menő ásványvizei között

a „Gieshübl“ viznek egyetlen hasonmása!

BODOKI

„MATILD-FORRÁS“

rendkívül szénsavdus és páratlanul tiszta égvényes savanyuvíz.

Elsőrangú asztali- és üdítő ital

a melynél tisztább, egészségesebb és kellemesebb ásványvizet képzelni sem lehet.

Legújabb vegyelemezés: . . . a bodoki »Matild forrás« vize a legtisztább és legértékesebb égvényes ásványvizünk. Ható alkotó részei közül nátrinmbicarbónát- szénsavtartalma jóval nagyobb, mint a hasonló természetű (gieshübl, radem, preblai, bilini kron-dorfi, luhi Margit stb.) vizeké. Ritka nagy szabad és félig kötött szénsavtartalmának s kitünő kezelésének tulajdonítható, hogy a víz üledéket nem képez; gyógyító czelokra használva érvényre jut a víz minden alkotó része

Budapest, 1895. ápril 21.

Dr. Hankó Vilmos, s. k.

Orvosi tekintélyek egybehangzó nyilatkozata:

. . . . a bodoki Matild víz kitünő hatással van az emésztő és légző szervekre. A köhögési inger, rekedtség, tüdőhurut ugyancsak javulnak mellette. Vérkeringési zavaroknál, epe-, vese- és scrofulosus bajoknál is nem egyszer tapasztaltatott igen jó hatása. Élrendi italul és járványos időben ivóvíz helyett használva, megbeesülhetlen.

Borral, cognakkal, gyümölcs-szirupokkal, vagy tisztán magában használva a »Matild« víz igazán pompás ital.

Arjegyék és a víz leírása szivesen küldetik. Árak Nagyváradon üveggel együtt egy liter 17 kr., fél liter 13 kr.

Nagyvárad föráktár **Wurst József** fűszer- és csemege kereskedése; kapható továbbá minden ásványvíz-üzletben és nevezetesebb vendéglőben.

Hazafias tisztelettel 198 35—0

György József, forrás kezelője.

(Háromszékmege) **Bodok** (Háromszékmege.)

Tejeladás.

A nagyvárad i. sz. káptalani uradalom micskei gazdaságából naponként literes és félliteres bedugaszolt palackokban, kifogástalan minőségű, egészséges tej fog Nagyváradra a vevők részére beszállítani.

Megrendelést elfogad az uradalom központi irodája Barátok-utca 804. sz. a. s ugyanott az eladás feltételei is megtudhatók.

Szabó Ferencz,
uradalmi igazgató.

(2) 0-36

14320/1895 sz.

Árlejtési hirdetmény!

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 218/13948—895 és a városi tanácsnak 14320—895. sz. alatt kelt határozata értelmében az Ujsor, Szaniszló-utca és Nagy-Magyar-utca (felső része) gyalogjárdáinak burkolása nyilvános árlejtés útján fog **folyó évi szeptember hó 5-ik napján** délelőtt 10 órakor a városház tanácstermében kiadatni.

A vállalati uton készített összes munkára előirányzott összeg 26291 forint 79 kr.

A járdák vagy hazai aszfaltból, vagy Ländler-Hanzlián-féle szabadalmazott műkövekből fognak készíttetni, hogy melyik anyagból, az iránt a városi törvényhatósági bizottság az árlejtés eredménye után fog dönteni.

Ajánlatokat úgy az aszfalt, mint a fent említett műkövekkeli burkolása csakis a feltételekben kitüntetett egységárak alapján lehet tenni és pedig akár szóbelileg, akár zárt ajánlat beadása által.

Ajánlattevők tartoznak bánatpénz-képen 2600 forintot készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban az árverelő küldöttség elnökének kezeihez letenni,

vagy azt 50 kros bélyeggel ellátott zárt ajánlatukhoz csatolni.

A zárt ajánlatok **1895. évi szeptember hó 5-ik napjának** délelőtt 9 órájáig nyújtandók be az árverelő küldöttség elnökéhez, az ajánlatban határozottan megemlítendő, hogy ajánlattevő az árlejtési feltételeket ismeri és azokat egész terjedelmükben elfogadja.

A tett ajánlat árlejtőt a leütéskor azonnal, a város közönségét azonban csak a törvényhatósági bizottság jóváhagyása után kötelezi.

Az árlejtési egyéb feltételek és költségeloirányzatok a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekintethetők.

Nagyváradon, 1895. augusztus hó 16-án tartott városi tanácsülésből.

Sal Ferencz,

(206) 2-3

kir. tanácsos, polgármester.

Női ruha és fehérnemű műhely!

Van szerencsénk tisztelettel tudatni, hogy **Ujváros, Hentes-utca 5. szám** alatt, egy a mai kornak megfelelő és a legújabb divat szerint

női ruha és fehérnemű műhelyt

nyitottunk.

Olesó és pontos kiszolgálást biztosítunk. **Kivánatra vidékre is elvállaljuk a munkát s hajlandó vagyunk azt ott is elkészíteni.**

Becsés megbízását kérjük, maradunk teljes tisztelettel

KUBINYI NÖVÉREK,

Hentes-utca 5. szám.

(201) 3-3

Majolika kályhák, kandallók és takarékos tüzhelyek.		
Majolika kályhák, kandallók és takarékos tüzhelyek.	 <p>SCHWARTZ JAKAB élesdi agyagipar telepének</p> <p>bizományi raktárát átvéve tisztelettel felhívom a nagyérdemű közönség figyelmét a fő-utcai üzletben készletben levő mindennemű majolika és magas tűzálló agyagból készült s minden színben előállított</p> <p>diszes és egyszerűbb kivitelű kályhákra, 194 6-6 amelyek nállam</p> <p>a legjutányosabb árban kaphatók.</p> <p>Kitűnő, kevés anyaggal járó fűtésért, kifogástalan anyagért és tartósságért a gyár szavatosságát vállal. Javításokat és esetleges átalakításokat a gyárnak helyben lakó szakembere eszközözi.</p> <p style="text-align: center;">Kivánatra képes árjegyzéket küldök.</p> <p>Preis Mihály és fia butorkereskedő, Fő- és Apáca-utca sarkán.</p>	Majolika kályhák, kandallók és takarékos tüzhelyek.
Kitüntetve az 1891. évi agyag, aszfalt, cement és kőipar kiállításon.		

ÜZLET-MEGNYITÁS.

Van szerencsém t. vevőim és a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy **helyben a Szent-László-téren a „Fekete Sas” szálloda épületében** egy új

a **„PRÓFÉTÁHOZ”**

czimzett üzletet nyitottam, melyben **mindennemű**

női divat, kézmű- és rövidárak,

vászon- és fehérneműek, valamint szabókellékek

a legkiválóbb minőségben s a **legolcsóbb határozott árak** mellett lesznek kaphatók.

Midőn ez alkalommal **immár 38 éve fennálló** cégem iránt a tisztelt vevőim által mindeddig tanúsított bizalomért hálás köszönetet mondok, kérem e bizalmat, — melyet kiérdemelni mindig törekedtem, — ez új vállaltomra is kiterjeszteni.

Kiváló tisztelettel

Ifj. Kohn Sámuel.

205 1-3

14441
1895 sz.

Felhívás ajánlattételre!

Nagyvárad törvényhatósági joggal felruházott város tanácsának 14441/95. sz. határozata értelmében Várad-Velence városrészen Knapp Ferencz és érdektársai telkei alatt mintegy 570 méter hosszban kikerekítendő kövedgát kiépítésére ezenekkel nyilvános pályázatot hirdetek.

Felhivatnak mindazon vállalkozók, kik e munkálatokra vállalkozni szándékoznak, hogy erre vonatkozó, magyar nyelven írt, lepecsételt ajánlatokat alulírtakhoz folyó évi **szeptember 5-ik napjának délelőtti 9 órájáig** nyújtsák be.

A teljesítendő munka egy 570 méter hosszú kőgát, melyhez mintegy 55.000 métermázsa, azaz körülbelül 3254 köbméter kőanyag lesz szállítandó és bedolgozandó; egy métermázsa kőanyag bedolgozva 32 kr.-ban állapítván meg, így a vállalati összeg a mellék munkálatokkal együtt mintegy 20618 forintra irányoztatik elő.

Az építési költségeloirányzat, feltételek és tervrajzok a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Köteles minden ajánlattevő annak je-

lőül, hogy úgy a tervezetet, mint a feltételeket megértette, azoknak a mérnöki hivatalban levő eredeti példányait aláírni.

Köteles minden ajánlattevő bánatpénz fejében 2000 forintot készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban, az árlejtést megelőző nap déli 12 órájáig a városi pénzlárba letenni, és az erről szóló nyugtát ajánlatához mellékelni; magát a bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad.

A beérkező ajánlatok ugyancsak **szeptember 5-én délelőtt 10 órakor**

fognak a városháza tanácstermében az árlejtési bizottság elnöke által felbontatni és nyilvánosan felolvasatni, mely eljárásnál ajánlattevők is jelen lehetnek.

A városi törvényhatósági bizottságnak jogában áll a beérkezett ajánlatok közül szabadon választani, esetleg új pályázatot is hirdetni.

Kelt Nagyvárad-város tanácsának 1895. évi augusztus hó 16-án tartott üléséből.

(207) 2-3

Sal Ferencz,
kir. tanácsos, polgármester.

Templom-orgonák és zongorák

(hazai saját készítmény)

különböző szerkezet- és minőségben előnyös feltételek mellett állandóan raktáron kaphatók.

Minden ezen szakmába vágó **javitások és hangolások**

JÓTÁLLÁS MELLETT

pontosan eszközöltetnek, és már használt hangszerek cserében felvétetnek.

VÉGH B. KÁROLY

es. és kir. kizár. szabad. zongora- és orgonagyártó,
Budapest, VII. Király-utca 85. sz.

(192) 4-4

FÖLDVÁRY VILMOS

egész ujonnan gépekkel berendezett műfestészeti és vegyészeti mosóintézetet

rendeztem be, hol személyes vezetésem alatt készülnek el a megrendelt munkák.

Nagyváradon, Lovas-utca, 640. sz. (a nemzeti hid mellett.)

Kényelem szempontjából felvállaló helyiségeimet **Bémer-tér, Fő-utca, Karaguj-ház** rendeztem be.

A vegyi mosásban minden tárgy bármilyen gazdagon díszített is (csipke vagy más díszítés) fejtetlen állapotban tisztítatik, teljesen mindegy, hogy az illető szövetnek milyen minősége és színe van. A tisztított tárgyak visszanyerik eredeti színüket, ismét újak lesznek és a kiszolgáltatás után azonnal használatba vehetők.

Csipkefüggönyök a legolesőbb árban tisztítatnak és fehérittetnek, vagy kívánat szerint bármely színre festetnek.

Mindenféle butorszövetek színfelelevenítésre vagy újra festésre elvállaltatnak.

Vegyi mosásra elfogadtatnak: Férfi-, női-, gyermek- és egyenruhák, színházi öltözékek, egyházi ruhaneműek, nyakkendők, szőnyegek, butorszövetek, terítők és többféle színezéssel ellátott himzések, bársony öltözékek, különféle arany-, ezüst-, bársony-, selyem- vagy bármilyen díszszel ellátott tárgyak is.

Női fekete gyapotruhák oliv, barna vagy sötétzöld színre festhetők. — Finom selyem öltözékek a legajánlatosabb módon, világos ruhák bármilyen divatos színre festhetők.

Gyászruhák haladéktalanul elkészítetnek. Alkalmi ruhák 24 óra alatt készíttetnek el.

Miután helyben *eddig egyedül vagyok*, ki ezen vegyészeti műtisztítás és Detacherozás (pecsét tisztítás) iparszerűleg megtanultam, *bel- és külföldön huzamos időig a legnagyobb festő- és tisztító-intézetekben* működtem, képes vagyok az ezen szakmába vágó munkáknak a legmagasabb igényeknek is megfelelni, és ez által azon kellemes helyzetbe is jutottam, hogy egy régen érzett hiány pótlására határozottam el magamat

a vegyészeti tisztítás kézikönyve

kiadásával, mely e téren valóban hézagpótló munka. — El ne mulassza tehát senki, kézi könyvem, melynek ára **3 frt** megszerezni, különösen kinek érdekében áll, ugymint ruhatisztítók, szabók, háziasszonyok és mosónők ezen könyvecskét, mely az alatt felsorolt mosás és tisztításról a legjobb utbaigazítást adja.

Kézikönyvem a következő vegyészeti tisztításról ad utbaigazítást:

1. Vászón- és pamut, úgy mint fehéremű stb. fehéritése.	6. Világos vagy virágos karton vagy szatén mosása.	14. Az összes vegyészeti tisztítás.
2. Fehér gyapjú és selyemkelmék mosása és fehéritése.	7. Színes selyemkelmék mosása.	15. A már használt piszkos benzin tisztítása.
3. Himzett tárgyak legezelszerűbb mosása.	8. Világos színű gyapjuszövet mosása.	16. A Detouchirozás vagy az összes pecsét-tisztítás.
4. Fehér csipkefüggöny tisztítása.	9. Férfi ruhák mosása.	17. Pecsét-tisztító szappan készítése.
5. Fehér selyem csipke és fátjol mosása és fehéritése.	10. Strucztollak mosása és fehéritése.	18. Finom kékítő készítése.
	11. Kimosott tárgyak keményítése.	19. Kimosott vagy kifakult világos színű ruhák felfestése.
	12. Színes szőnyegek tisztítása.	
	13. Fehér glugé kesztyű tisztítása.	

Kapható a szerzőnél: Földváry Vilmosnál, Lovas-utca 640. szám.

Oly egyének, kik a vegyi mosást, a Detarichozást (pecsét tisztítást) praktikusán óhajtának megtanulni, azt nálam rövid idő alatt és **ceskély díjazás mellett** megtanulhatják.

(161) 10-10

Nagy-Teleky- (Német) utca, Dudek-sikátorral szemben.

Író és rajzszeretek végkiárúsítása!

Iskolai író- és rajzszeretek
nagy kiárúsítás
olcsóbb mint bárhol
30%-al!

ROSENBAUM V. VILMOS

Papir nagy kereskedés
író- és rajzszeretek
raktára.

Könyvnyomda.
Könyv-
kötészet

Alapítva 1881.

30%-al!

beszerzési áron alól
nagy kiárúsítás

üzletem felhagyása miatt
(203) 1-10

ROSENBAUM V. VILMOS

AJANDEKOT
és szép
10%-os engedmény
5 forint bevásárlásnál

ISKOLAI TANULÓK

Író és rajzszeretek 30%-al olcsóbb!

Nagy-Teleky- (Német) utca, Dudek-sikátorral szemben.

Nagyvárad-város polgármestere.

1340. és 1341. eln.
1895.

Pályázati hirdetmény!

Nagyvárad-város törvényhatósági bizottságának folyó évi augusztus hó 8-án 206. és 233. kgy. szám alatt hozott határozata alapján a Nagyvárad-város hatóságánál lemondás, illetve elhalálozás folytán megüresedett egy II-od osztályú fogalmazói és a kórházi biztos állásokra ezennel pályázatot hirdetek.

A választás útján betöltendő II-od osztályú fogalmazói állás évi 500 forint fizetés és 200 forint lakbér, a kórházi biztos állás pedig évi 550 forint fizetés és 200 forint lakbér-illetményvel van javadalmazva, s mindkettő nyugdíj-jogosult.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy az 1883. évi I. t. cz. értelmében kellően felszerelt kérvényeiket a **folyó évi szeptember hó 9-ik napjáig** bezárólag közvetlenül Nagyvárad-város főispánjához annyival inkább benyujtsák, mivel a később beadott vagy nem kellően felszerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Nagyvárad, 1895. augusztus 17-én.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, polgármester.

(209) 1-1

SZABÓ GYULA

Első nagyvárad-i gőz- és vizerőre berendezett műfestő és vegyészeti ruhatisztító intézete.

Nagyvárad, N.-Körös-utca 720. szám,
saját ház.

Fiókvállalat Zöldfa-utca, „ZÖLDFÁ” kávéházzal szemben.

Bátor vagyok a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, miszerint azon szerencsés helyzetbe jutottam, hogy **König K.** budapesti műfestő és vegytisztító-gyáros ur helybeli fiókvállalatának az összes raktáron levő munkáit és berendezéseit átvettem, abból kifolyólag üzletemet oly erővel gyarapítottam, hogy a legmagasabb igényeknek is megfelelek. Törekvésem odairányul, hogy a nagyérdemű közönség bizalmát és irányomban való pártfogását kiérdemeljem, ezért elhatároztam, hogy az eddigi árakból 30%-os engedménnyel fogom az eddig nélkülözött legsikeresebb festészet- és vegyészeti tisztításokat eszközölni.

Intézetemben vegyészeti tisztítanak, teljesen bontatlan állapotban: Uri- és fiúöltönyök, női- és gyermek-ruhák, mindennemű hímzett munkák, katonatiszti ruházatok mindennemű egyenruhák, egyházi ruhák, sálók, belépők, eszkapék, szallagok, selyem- és bőrkeztűk, napernyők, tollak, szarvasbőrnadrágok, színházi ruhák, eszkapé- és tunisz függönyök, szobaszőnyegek, butorszövetek.

Mindezen tárgyak gőzállati festéssel kívánatszerinti színre, mintaszerint a legsikeresebbel festhetők. Felszór, satin, vagy creton kelmék a festés után a legdivatosabb mintanyomatokkal láthatók el.

Tájékoztató alább jegyzem az egyes tárgyak vegyészeti tisztításáért számítható árakat egy férfi-öltöny javításával 1 frt 50 krtól feljebb, tisztú (Peácesevis) nadrág 70 kr., vászon nadrág tisztítva vagy butorhoz illően festve 30 krtól feljebb,

A színtársulat t. tagjai részére: férfi-öltönyök 1 frt 40 krtól, női ruházatok, alj és blous után azonnal használatba vehetők. Előforduló gyászesteknél, ruhák haladék nélkül festetnek. Postai megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Nem mulasztom el a nagyérdemű közönségnek egyidejűleg az irántam tanúsított eddigi szíves pártfogását megköszönni s kérem továbbra is engem ebben részesíteni.

Teljes tisztelettel

SZABÓ GYULA,

ruha vegytisztító és műfestő.

(157) 12-20